

Akif Çovdarova
ağır cəza -
12 il həbs
aldı, general
rütbəsini
itirdi

yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 31 oktyabr 2017-ci il Çərşənbə axşamı № 225 (6839) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Gözlənilən möhtəşəm gün: BTQ rəsmən işə düşdü

İlk qatar prezidentlərin iştirakı ilə yola salındı; Prezident İlham Əliyev: "Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsinin önəmli hissəsinə çevrilir"

yazısı səh.9-da

"O vaxt deputata daha çox hörmət qoyurdular, nəinki indi" - Tahir Kərimli

yazısı səh.7-də

Qatardan qaçan dustaq 3 yerdə kameraya düşüb

yazısı səh.10-da

"Loti Quli" kriminal aləmin liderinə çevrilir

yazısı səh.11-də

Bakı Saakyanı Bərzaninin taleyi gözləyir

yazısı səh.12-də

Naxçıvandan Türkiyəyə ixrac olunan məhsullar...

yazısı səh.13-də

Rusiya və İranın dağılması Azərbaycana sərf edərmi?

yazısı səh.12-də

"Atletiko" - "Qarabağ" qarşılaşması: bu gün Simonenin taleyi həll olunur

yazısı səh.15-də

Serial və filmlərdə ləhcə problemi

yazısı səh.14-də

Neftin qiyməti 61 dollar oldu

yazısı səh.2-də

Azərbaycan və Aİ arasında yeni saziş üzrə danışıqların siyasi mərhələsi keçiriləcək

yazısı səh.2-də

ZİYA MƏMMƏDOVUN GÖYÇAYDAKI MÖHTƏŞƏM MÜLKÜ ƏLİNDƏN ALINDI - FOTOFAKT

Onun nazir olarkən Göyçayda ələ keçirdiyi 20 hektardan artıq bağ sahəsi və orada inşa etdirdiyi villa "AZNAR"ın balansına keçdi; mülk 4,5 milyon manata qiymətləndirilib, amma həmin məbləğ Məmmədovlara yox, dövlətə ödənilib; oliqarxi bitirirlər...

yazısı səh.5-də

Ermənistanın "dəmir" blokadası gerçəkləşir

Astara-Astara dəmir yolunun inşası da bitdi, Azərbaycan və İranın dəmir yolu sistemləri, nəhayət, birləşdi; sabah isə Tehranda Rusiya, İran və Azərbaycan prezidentlərinin üçtərəfli görüşü gözlənilir - işğalçının qara günləri hələ qabaqdadır; düşmən qurtuluş axtarışında...

yazısı səh.8-də

Həbs olunan müğənni Fədayə Laçını kriminal aləmlə nə bağlayır...

yazısı səh.3-də

Sərdar Cəlalovlu: "Məlum oldu ki, bu aksiyalar bir qrupun maraqlarına və hakimiyyətə sərf edir"

yazısı səh.6-də

"Hafka" Cahangir Hacıyev faktlarla ifşa edən məktub yazdı - sensasion gəlişmə

yazısı səh.10-da

Neftin qiyməti 61 dollara çatdı

Dünya birjalarında neft bahalaşır. "APA-Economics" xəbər verir ki, Nyu-Yorkun NYMEX əmtəə birjasında keçirilən elektron ticarət əməliyyatlarının gedişində WTI neftinin qiyməti 1 barelə görə 0,14 dollar və ya 0,26% artaraq 54,04 dollar təşkil edib.

ICE London qitələrarası birjasında Brent markalı neftin 1 barelinin dəyəri isə 0,21 dollar və ya 0,35% artaraq 60,65 dollar olub.

Beləliklə, Brent markalı neftin qiyməti 2015-ci ilin iyul ayından etibarən ən yüksək həddə çatıb. WTI markalı neftin qiyməti isə cari ilin fevral ayında qeyd alınan maksimuma yaxındır.

Neftin bahalaşmasının üç əsas səbəbi var. Birincisi, investitorlar OPEC tərəfindən neft hasilatının azaldılmasına dair razılaşmanın müddətinin uzadılmasında qərarlı olduğuna müsbət reaksiya verir. Belə ki, Səudiyyə Ərəbistanının şahzadəsi Məhəmməd ibn Salman əs-Səud bu təklifi müsbət qarşıladığını bəyan edib. "Wall Street Journal" xüsusi olaraq qeyd edir ki, kral ailəsinin üzvləri bu qəbildən olan açıqlamaları nadir hallarda edir.

İkinci səbəbə gəlincə, "Bloomberg" agentliyi yazır ki, bu gün səhər saatlarından etibarən İraq Kürdistanından Türkiyənin Ceyhan limanına neft nəqli dayandırılıb. İndiyədək sutkalıq neql 264 min barel olub.

Bundan başqa, hec fondlar Brent markalı neft üzrə xalis uzun mövqələrinin (long position - qiymətin bahalaşması və ucuzlaşmasından yaranan fərq) sayını 2,6% artıraraq 506,7 min müqaviləyə çatdırıblar. "ICE Futures Europe" tərəfindən təqdim olunan rəqəmlər göstərir ki, hazırkı göstərici rekordda çox yaxındır.

Hava pisləşəcək, leysan yağacaq, dolu düşəcək

Oktabrın 31-də Bakı və Abşeron yarımadasında hava dəyişən buludlu, əsasən yağmursuz keçəcək. Səhər bəzi yerlərdə zəif duman olacaq. Aralıq dənizə qərbi küləyi gündüz şimal-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

ETSN-dən APA-ya verilən məlumata görə, havanın temperaturunun gecə 14-17° isti, gündüz 18-22° isti, Bakıda gecə 15-17°, gündüz 19-21° isti olacağı gözlənilir.

Atmosfer təzyiqi normadan aşağı 749 mm civə sütunundan 758 mm civə sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət gecə 60-70 %, gündüz 45-55 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava əsasən yağmursuz keçəcək. Səhər ayrı-ayrı yerlərdə duman, çirkin olacaq. Axşam isə bəzi yerlərdə şimşək çaxacağı, yağış yağacağı gözlənilir. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə aralıq dənizə qərbi küləyi ilə əvəz olunacaq. Havanın temperaturunun gecə 10-15°, gündüz 18-23° isti, dağlarda gecə 4-9°, gündüz 11-16° isti olacağı gözlənilir.

Oktyabrın 31-i axşamdan noyabrın 2-si səhərədək bəzi rayonlarda şimşək çaxacağı, aralıq dənizə qərbi küləyi ilə əvəz olunacaq. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Qərb küləyi bəzi yerlərdə aralıq dənizə qərbi küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu ötən günlərlə müqayisədə 3-5° aşağı enəcək.

Çaylarda sululuğun artacağı ehtimal olunur.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Trampın seçki qərarının keçmiş başçısı tutuldu

ABŞ prezidenti Donald Trampın seçki qərarının keçmiş başçısı Pol Manafort "Rusiya işi" adlı cinayət işinə görə saxlanılıb.

ABŞ-da Donald Trampın seçki qərarının rəhbəri və müşaviri olmuş Pol Manafort və onun tərəfdaşı Rik Geytse qarşı 12 maddə üzrə rəsmi ittiham elan olunub.

APA-nın xəbərinə görə, təhqiqatı aparan xüsusi prokuror Robert Müllerin ofisi ittihamların məzmununu barədə məlumat yayıb. İttihamlar arasında ABŞ-a qarşı gizli sövdələşmə, çirkli pulların yuyulması məqsədilə əlbir olma, qeydiyyat olmadan xarici agent kimi fəaliyyət göstərmə, xarici banklardakı vəsaitlər barədə hesabat təqdim etməmə kimi məsələlər var.

İttihamda deyilir ki, P. Manafort və R. Geyts Ukraynadakı fəaliyyətlərinə görə (Yanukoviçin prezidentliyi dövründə) on milyonlarla dollar pul alıblar. Onlar 2006-cı ildən azı 2016-cı ilə qədər ABŞ-dakı və xaricdəki onlarla hüquqi şəxs vasitəsilə pul "yuyaraq" əldə etdikləri vəsaitlərin həcmi ABŞ hakimiyyət orqanlarından gizlədiblər. Hər iki şəxsə aid ofşor hesablar vasitəsilə 75 milyon dollardan çox vəsait

keçib, Manafort 18 milyon dolları "yuyub".

P. Manafort və R. Geyts Ukraynanın o vaxtkı prezidenti Viktor Yanukoviçin və onun Regionlar Partiyasının təlimatı ilə milyonlarla dollar qarşılığında ABŞ-da lobbicilik fəaliyyəti aparıblar.

Qeyd edək ki, Rusiyanın ABŞ-dakı prezident seçkilərinə müdaxiləsi və Donald Trampın Rusiya ilə əlaqələrinə dair təhqiqat aparan Robert Mülleri Vaşinqtonda Böyük Jüri çağırır.

Böyük Jürinin formalaşdırılması R. Müllərə imkan verib ki, şahidləri məcburi çağırmaq, iş üz-

rə insanları məhkəmələrə dəvət etmək, dövlət orqanlarından təhqiqat üçün lazımı sənədləri tələb etmək imkanı qazansın. ABŞ qanunlarına uyğun olaraq Böyük Jüri rəsmi ittiham irəli sürməyin, işi məhkəməyə təqdim etməyin lazım olub-olmadığına qərar verir. Jüri R. Müllerin komandasının hazırladığı ilk ittihamları təsdiqləyib.

Onu da əlavə edək ki, R. Müller təhqiqat zamanı istintaqa birbaşa aidiyyəti olmayan məsələlərlə bağlı qanunsuzluq aşkarlayarsa, bu barədə də tədbir görmək səlahiyyətinə malikdir.

Avropa İnvestisiya Bankı TANAP-a 1,3 mlrd. dollar ayırır

"TANAP layihəsinin "Faza 0" adlanan mərhələsində işlərin 93%-i başa çatıb". "APA-Economics" xəbər verir ki, bunu "Anadolu" agentliyinə müsahibəsində TANAP konsorsiumunun baş direktoru Saltuk Düzyol bildirib.

Onun sözlərinə görə, gələcək ilin əvvəlindən etibarən boru xəttinin təbii qazla doldurulmasına başlanılacaq: "Sistemlərin test edilməsi məqsədilə Türkiyə-Gürcüstan sərhədindəki giriş nöqtəsindən sistemə qaz vurulacaq", - deyər S. Düzyol qeyd edib.

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Dünya Bankı və Asiya İnkişaf Bankından ümumilikdə 2,5 mlrd. dollarlıq kreditin alındığına işarə edən baş direktor bildirib ki, konsorsium borcun qaytarılması üçün zəmanətli bir model tərtib edib: "Bu model maliyyə institutlarının işini xeyli asanlaşdırır".

S. Düzyol əlavə edib ki, yaxında Avropa İnvestisiya Bankı "Cənub Qaz Dəhlizi" QSC-yə və BOTAS-a ümumilikdə 1,3 mlrd. dollarlıq kredit ayıracaq. "Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı TANAP-a 500 mln. dollarlıq krediti ayırdıqdan sonra Avropa İnvestisiya Bankının da analoji addım atması çox çəkməz", - deyər vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, indiyədək bütün kredit sazişləri üzrə layihəyə 3,950 mlrd.

dollar məbləğində vəsait cəlb olunub: "Son hesablamalara əsasən, TANAP-ın büdcəsi 7,9 mlrd. dollaradək azalıb. Əvvəlki proqnozumuzdan fərqli olaraq layihəyə 3,8 mlrd. dollarlıq yatırım etdik. Bu cür layihələrin reallaşdırılması zamanı qarşıda iki hədəf olur: vaxt və maliyyə mənbəyi. Biz bu hədəflərin ikisinə də nail olduq".

Baş direktor qeyd edib ki, layihənin tikintisinə 13 mindən çox insan cəlb olunub.

"2018-ci ilin iyun ayında etibarən Türkiyəyə kommersiya qazı nəql olunmağa başlanacaq", - deyər əlavə edib.

"Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsi regionun ən aktual layihələrindən biridir. "Şahdəniz-2" layihəsi üzrə hasil edilən qaz sualtı boru kəməri ilə Səngəçal Terminalına və da-

ha sonra Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK), TANAP və TAP vasitəsilə Türkiyə və Avropa bazarlarına çatdırılacaq. Layihə Gürcüstan və Türkiyə ilə birlikdə Avropa ölkələrinin davamlı enerji təhlükəsizliyi ilə əlaqədar strateji maraqlarına xidmət edəcək.

Türkiyəyə ilk qaz ixracı 2018-ci ildə, Avropaya isə 2020-ci ildə planlaşdırılır.

TANAP-ın reallaşdırılmasına dair Anlaşma Memorandumu 24 dekabr 2011-ci il tarixində imzalanıb. TANAP-ın inşası Cənub Qaz Dəhlizinin əsas tərkib hissələrindən biridir. Kəmərin uzunluğu 1,802 km təşkil edir. Boru 2018-ci ildə fəaliyyətə başlayacaq. TANAP-ın ilkin illik ötürücülük qabiliyyəti 16 mlrd. kubmetrdir (illik 31 mlrd. kubmetrdəkdir artırılabilir).

"Bu il daxili işlər orqanlarında 341 əməkdaş cəzalandırılıb" - Ramil Usubov

"Bu ilin əvvəlindən indiyədək insan və vətəndaş hüquqlarının pozulması faktlarına görə daxili işlər orqanlarında 341 əməkdaş cəzalandırılıb, o cümlədən 20 nəfər xidmətdən xaric edilib, 38 nəfər tutduğu vəzifədən azad olunub, 283 əməkdaş digər intizam tədbirləri verilib".

APA-nın məlumatına görə, bunu daxili işlər naziri general-polkovnik Ramil Usubov deyib. O bildirib ki, şəxsi həyətdən insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının pozulması barədə müraciətlər operativ və obyektiv araşdıraraq müvafiq tədbirlər görür.

Xalq artisti Rafiq Hüseynov vəfat edib

Xalq artisti Rafiq Hüseynov Almaniya dünyasını dəyişib. Bu barədə mətbuata xalq artistinin həyat yoldaşı Səbinə Hüseynova məlumat verib.

O bildirib ki, R. Hüseynovun cənəzası iki günə Bakıya gətiriləcək.

Qeyd edək ki, Rafiq Hüseynov Almaniya müalicə üçün aparılmışdı.

Allah rəhmət eləsin!

Ağcabədidə maye qaz doldurma məntəqəsində yanğın - 1 ölü

Ağcabədi rayonunda maye qaz doldurma məntəqəsində yanğın olub.

APA-nın Qarabağ bürosunun verdiyi məlumata görə, hadisə rayonun Boyad kəndində baş verib.

Hadisə yerinə Ağcabədi və Ağdam rayonlarının yanğınsöndürmə briqadaları, habelə təcili tibbi yardım briqadaları cəlb olunub.

Yanğın nəticəsində 1 nəfər ölüb, daha 1-i yaralanıb.

İlkin məlumata görə, çəna qaz vurulan zaman partlayış baş verib, yanğın başlayıb. Hadisə nəticəsində ağır xəsarət alan iki nəfər xəstəxanaya çatdırılıb. Onlardan birinin həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Azərbaycan və Al arasında yeni saziş üzrə danışıqların siyasi mərhələsi keçiriləcək

Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında yeni saziş üzrə danışıqların yeni mərhələsi noyabrın əvvəlində Brüsseldə keçiriləcək.

Bu barədə APA-ya Al-nin Azərbaycan nümayəndəliyinin Siyasi, iqtisadi və informasiya şöbəsinin rəhbəri Denis Danilidis məlumat verib. O bildirib ki, görüşün təxminən noyabrın 6-7-də keçirilməsi gözlənilir.

D. Danilidis qeyd edib ki, müzakirələr siyasi istiqamət üzrə aparılacaq.

Azərbaycanda tanınmış xanım müğənni həbs edilib. APA-nın məlumatına görə, Məmmədova Fədayə Baris qızı (Fədayə Laçın) oktyabrın 23-də Bakı-Astara-Bakı qatarından qaçan məhbuslara yardım etməkdə təqsirləndirilir.

F. Laçın həmin iş üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilməklə barəsində Nəsimi Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Qeyd edək ki, oktyabrın 23-də Bakı-Astara-Bakı planlı dəmir yolu qarovulu ilə xüsusi təyinatlı vəqonda Bakı şəhərinə müşayiət olunan 1980-ci il təvəllüdü, əvvəllər məhkum edilmiş, hazırda Cənayət Məcəlləsinin (CM) müxtəlif maddələri ilə təqsirləndirilən Etibar Ələkbər oğlu Məmmədov və 1989-cu il təvəllüdü, əvvəllər məhkum olunmamış, CM-in müxtəlif maddələri ilə təqsirləndirilən Əli Rəsim oğlu Ağami müşayiət altından qaçıblar.

Qaçan məhbuslardan Əli Ağami bir neçə gün sonra Şirvan şəhərində tutulub.

Etibar Ələkbər oğlu Məmmədovun axtarışı istiqamətində tədbirlər davam etdirilir.

Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətinin rəhbəri Eldar Sultanov "Trend"ə açıqlamasında deyib ki, oktyabrın 23-də Bakıda məhbusların qaçması faktı ilə bağlı Baş Prokurorluğun Ağır Cənayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsində başlanan cinayət işi üzrə Fədayə Məmmədova təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunaraq Nəsimi Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

E. Sultanov bildirib ki, məsələ ilə bağlı əlavə rəsmi məlumat açıqlanacaq.

Fədayə Laçının həbsinin təfərrüatları məlum olub. Musavat.com xəbər verir ki, müğənni qaçan məhbuslardan "Qoca" ləqəbli Etibar Məmmədovun yanında olub. Belə ki, "Qoca" ləqəbli kriminal avtoritet oktyabrın 23-də qatardan qaçdıqdan sonra Ağstafaya gedib. O, Ağstafa ərazisindən keçərək qeyri-qanuni yolla ölkədən qaçmaq istəyib. Bu məqsədlə "Qoca" Ağstafa rayonunun Poylu qəsəbəsinə gəlib. O, "Opel" markalı taksi ilə qəsəbəyə gələn zaman maşında bir nəfər qadın da olub.

Gecə saatlarında Qəsəbədə

Kür çayının üzərində yerləşən körpüdən keçən zaman polis əməkdaşları tərəfindən maşın saxlanılıb. Bildirək ki, məhbuslar qaçdıqdan sonra Bakıda və bölgələrdə polis gücləndirilmiş iş re-

na girdiyindən yolu davam etdirə bilməyib və maşını saxlayıb.

Bu zaman "Qoca" maşından düşərək qaçmağa başlayıb. Polis əməkdaşları sürücü və qadını saxlasalar da, "Qoca" meşəlik

timkan tədbiri seçilib.

"Bu xəbəri gözləyirdim. Çünki son vaxtlar Fədayə Laçın düzgün mövqe tutmamışdı. Əgər sona qədər yalnız sənəti ilə məşğul olsaydı, bu gün başına bu iş gəlməzdi".

Həbs olunan müğənni Fədayə

Laçını kriminal aləmlə nə bağlayır...

Tacir Şahmaloğlu: "Fədayənin həbs olunacağını gözləyirdim"

jiminə keçib və postlar qurulub. Polis əməkdaşları taksi sürücüsünün sənədlərini yoxladıqdan sonra sərnişinlərdən birinin özünü şübhəli apardığını görüblər. Bu zaman polis əməkdaşları "Qoca"dan sənədlərini istəyiblər.

Bu vaxt taksi sürücüsü maşını sürətlə əks istiqamətə sürərək hadisə yerindən qaçıb. Polis əməkdaşları qaçan maşını təqib ediblər. Sürücü maşını rayonun mərkəzi hissəsinə, oradan da Poylu kəndinə doğru sürüb. Ara yollardan birində dala-

ərəziyə qaçaraq izini itirib.

Hazırda həmin ərazidə hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları tərəfindən axtarış aparılır. Rayon mərkəzində və kəndlərdə axtarışda olan "Qoca"nın fotoları vurulub.

Sürücü və qadın həmin gün Bakıya gətiriləblər. Sürücünün kimliyi barədə məlumat yoxdur. Amma onun barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Məlumatla görə, həmin qadın müğənni Fədayə Laçındır. Onun barəsində də həbs-qə-

timkan tədbiri seçilib. **Bu sözləri isə Fədayə Laçınla uzun müddət birgə çalışmış Tacir Şahmaloğlu "Yeni Müsavat"ə açıqlamasında deyib. Müğənni birgə çalışdığı dövrdə həmkarının heç bir kriminal aləmlə bağlı olmadığını da qeyd edib:**

"Bir yerdə çalışanda belə işlərdən uzaq idi. Lakin sonradan düzgün yolda olmadı".

Bezi iddialara görə, müğənni ilə həbsdən qaçan dustağın arasında xeyli öncədən isti münasibətlər olub.

□ İlkin MURADOV

Akif Çovdarova 12 il həbs cəzası verildi, əmlakı müsadirə olundu

Onun ali rütbəsinin alınması ilə bağlı da təqdimat verildi

Sabunçu Rayon Məhkəməsinə ləğv edilmiş MTN-in generalı Akif Çovdarovun işi üzrə oktyabrın 30-da son məhkəmə prosesi keçirilib. Akif Çovdarovla birlikdə müttəhimlər kürsüsünə ləğv edilmiş MTN-in Energetika və Nəqliyyat Sahələrində Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin sabiq işçisi, polkovnik Səlim Məmmədov, MTN-in sabiq idarə rəisi, mayor Akif Əliyev və keçmiş şöbə rəisi Orxan Osmanov da çıxarıblar.

Musavat.com xəbər verir ki, hakim Həbib Həsənovun sədrli-

yi ilə keçirilən prosesdə general A.Çovdarova və digərlərinə hökm oxunub. Məhkəmənin hökmü ilə Akif Çovdarov 12 il

müddətində azadlıqdan məhrum edilib.

Məhkəmənin qərarına əsasən Akif Çovdarov və digərlərinin üzərinə həbs qoyulmuş əmlakları müsadirə edilib.

Məhkəmə qərarına əsasən, adları sadalanan şəxslərin 2,9 milyon manatlıq mülkləri müsadirə edilib.

Bundan başqa, A.Çovdarov və digərlərinin rütbələrinin əllərindən alınması barədə qərar çıxarıblar. Qəraradda qeyd edilib ki, bununla bağlı müvafiq qurumlara təqdimat verilib. Həmin qurumlar sənədləri hazırlayıb, prezidentə gön-

dərəcə.

Akif Çovdarov və Səlim Məmmədovun ailə üzvlərinin qaldıqları evlərin üzərinə qoyulmuş həbs və S.Məmmədovun pensiya kartının üzərinə qoyulmuş həbs götürülüb.

Hökmə əsasən Səlim Məmmədov 11 il müddətinə azadlıqdan məhrum olub.

Hökmün davamında Akif Əliyevin və Orxan Osmanovun da cəzaları elan edilib. A.Əliyev 5 il, O.Ösmanov isə 4 il müddətinə azadlıqdan məhrum ediliblər.

Xatırladaq ki, dövlət ittihamçısı A.Çovdarovun 15 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini istəmişdi. Prokuror Səlim Məmmədovun 12 il, Akif Əliyevlə Orxan Osmanovun isə 9 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini tələb edib. Təqsirləndirilən şəxslərin hamısı son sözlə çıxış edərək, onlara qarşı irəli sürülmüş ittihamla özlərini təqsirli bilmədiklərini deyiblər.

□ İlkin MURADOV

Ruslar Suriyadan çıxırmı?

Kənan RÖVŞƏNOĞLU

Böyük müharibə başa çatmadan Kremlin Suriyanı tərk edib geri çəkilməsi real deyil

Rusiya hərbi qüvvələrinin Suriyadan çıxarılması ilə bağlı növbəti dəfə xəbər yayılıb. Mətbuatın yazdığına görə, Moskva Suriya ərazisində artıq irimiqyaslı əməliyyatlara ehtiyac qalmadığı üçün aviasiya və ağır texnikanı çıxaracaq. Yalnız Hava Hücumundan Müdafiə sistemləri saxlanılacaq.

Rusiya prezidentinin Suriya üzrə xüsusi təmsilçisi Aleksandr Lavrentiyev isə bir neçə həftədən sonra Suriya ərazisinin tamamilə İŞİD-dən təmizlənməyini bildirib. O, bundan sonra kürdləri də həll prosesinə daxil etməklə danışıqlar prosesinin başlayacağını deyib. Ancaq bunun üçün hələ uzun zaman tələb olunacaq.

Ancaq məsələ ondadır ki, rusların Suriyanı tərk etməyi ilə bağlı ilk xəbərlər 2015-ci ilin sonunda yayılmışdı. Hansı ki, onda hələ Rusiya Suriyada hərbi əməliyyatlara yeni qoşulmuşdu. Sentyabrda əməliyyatlara qoşulan Rusiya ordusunun dekabrda qismən Suriyanı tərk edəcəyi xəbərləri yayıldı. Aydın məsələdir ki, xəbər təsdiqlənmədi, əksinə, ruslar hərbi qüvvələrin sayını daha da artırıdılar.

2016-cı ildə də rusların Suriyadan çıxacağı xəbərləri yayıldı, ancaq təbii ki, təsdiqini tapmadı. Rusiya Suriyada xidmət edən hərbiçilərini vaxtaşırı rotasiya qaydasında yeniləyir. Bundan başqa, TU22M modeli bombardmançılar Rusiya ərazisindən havalanaraq Suriya ərazilərini bombalayır, gəmilər isə yenə də növbəli şəkildə Şimal dənizi və Cəbəllütariq boğazı üzərindən gələrək Suriya sahillərində əməliyyat növbəsi çəkir. Yəni söhbət, sadəcə, hərbi texnika və qulluqçuların Suriyada yenilənməsindən gedir, nəinki Suriyadan çəkilməsi. Üstəlik, ötən iki ildə Rusiyanın Suriyadakı hərbi qüvvələrinin sayı artırılıb. Yeni hərbi bazalar yaradılıb, Suriyaya rus hərbi polis qüvvələri gətirilib və təmizlənmiş ərazilərdə hərbi polis xidmət etməyə başlayıb.

Qeyd edək ki, Suriyada Rusiya (SSRİ) hərbi qüvvələri 1971-ci ildə yerləşdirilib. Suriya və SSRİ arasında anlaşma əsasında Suriyanın Tartus liman şəhərində SSRİ hərbi-dəniz bazası qurulub. Hazırda bu baza Rusiyanın Aralıq dənizində və ümumiyyətlə, postsovet məkanından kənarda yeganə hərbi bazası hesab olunur.

Suriyada münaqişə başladıqdan sonra Rusiya müxtəlif formalarda bu münaqişədə iştirak etsə də, 2015-ci ilin payızından etibarən Suriyada aktiv şəkildə terrora qarşı mübarizə əməliyyatına başlayıb. Müxtəlif vaxtlarda Suriyada hətta 20 min rus hərbiçisinin olduğu bildirilsə də, bu məlumatlar təkrar olunur. Rəsmi kanallar 2-5 min arasında rus hərbiçisinin davamlı olaraq Suriyada xidmət etdiyini qeyd edir. Bunların içərisində hərbi-dəniz, aviasiya, raket qüvvələri və son bir ildə hərbi polis qüvvələri də olub. Bundan başqa, rusiyalı minaaxtaranlar da Suriyada xidmət etməyə başlayıb.

Rusiyanın indiki vaxtda, yəni Suriyada hələ də hərbi əməliyyatların davam etdiyi bir zamanda ordunu Suriyadan çəkməsi mümkün deyil. Çünki Rusiya münaqişənin tamamilə başa çatması, ölkənin bütün ərazilərində Dəməşqin suverenliyini bərpa etməyi hədəfləyib. Bunun üçünsə böyük müharibə başa çatmalıdır.

Hələlikə Suriyada böyük müharibə davam edir. Baxmayaraq ki, ruslar bu ilin sonuna qədər böyük müharibənin başa çatacağını bildiriblər. Ancaq hazırda Suriyanın Deyr əz-Zor və İdlib vilayətlərində döyüş əməliyyatları davam edir. Bundan başqa, ölkənin mərkəzində Hama vilayətində, eləcə də cənubda İraq, İordaniya sərhədlərində, həmçinin İsrailə sərhəddə geniş ərazilərdə müxalif silahlı qüvvələr mövcuddur. Yəni əməliyyatların yaxın zamanlarda başa çatması real deyil. Digər tərəfdən, hazırda ABŞ hərbi birləşmələri Suriyanın şimalında kürd ərazilərində fəaliyyət göstərir. ABŞ ordusu Suriya ərazilərini tərk etmədiyi müddətdə rusların geri çəkilməyini düşünmək sadələşmə olardı. Bu mənada hələlik rusların Suriyadan çıxacağı xəbərlərinə inanmaq üçün ciddi səbəblər yoxdur.

Bakıdan Qarsa... gedən qatar

Elsad PASASOY
epashasoy@yahoo.com

Azərbaycanda dəmir yolunun tarixi 1878-ci ildən başlanır. Uzunluğu cəmi 20 km olan Bakı-Suraxanı-Sabunçu dəmir yolunun inşası 20 yanvar 1880-ci ildə başa çatıb. Şübhəsiz ki, o zaman üçün də dəmir yolu Bakı sakinləri üçün xəyal idi. Dövləti, paytaxtı olmayan bəkililər üçün Sabunçuya dəmir yolu ilə getmək, əlbəttə, möhtəşəm hadisə olub.

Həmin tarixi hadisədən 139 il keçəndən sonra növbəti dəfə xəyallar gerçəkləşdi. Bu dəfə müstəqil Azərbaycan dövlətinin başkəndi dünyanın nəzər-diqqətini özünə cəlb elədi. 30 oktyabr 2017-ci il tarixdə uzunluğu 840 km-ə çatan Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun reallaşdırıldığı gün kimi qalacaq.

Açılış törenini izlədim, Azərbaycan vətəndaşı olaraq ürəyim qürurla doldu. Çox möhtəşəm mənzərəydi. Bakı növbəti dəfə nəhəng bir tədbirə ev sahibliyi etdi. Bu layihə Azərbaycan və Türkiyənin Gürcüstan üzərindən birləşdirilməsi baxımından çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Keçən əsrdə bu iki qardaşın arasında, Azərbaycan torpaqlarında əlaqə otu kimi, qondarma bir dövlət yaratmaqla yaxın yolumuzu uzaq edənlərə növbəti dərs oldu bu layihə. Açılış törenində bir millətin iki dövlətinin başçıları - Azərbaycan, Türkiyə prezidentləri yanaşı dayandılar, qardaşlıq mesajları verdilər, dünyaya dost-düşmənlə həmişəki kimi birgə olduğumuzu növbəti dəfə nümayiş etdirdilər.

Bu dəmir yolu bölgənin üç önəmli, dost ölkələrini - Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyəni daha da yaxınlaşdırması baxımından çox önəmlidir. Gürcüstan da Azərbaycan kimi, bölgənin başı müsibətlər çəkmiş dövlətlərdən biridir. Bizi bir-birimizə yaxınlaşdırən ortaq sevincli və kədərli hadisələr sayəsində. Odur ki, BTQ qardaş gürcü dövləti ilə daha da yaxınlaşmağımız üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Layihənin iqtisadi önəmi ilə yanaşı, böyük siyasi əhəmiyyətinin olduğunu artıq ciddi ekspertlər kifayət qədər əsaslandırınlar. Avropa ilə Asiya arasında kəsintisiz rabitə yaradan, Çinlə Londonu birləşdirən layihənin önəmi haqda başqa fikir söyləməyə gerek yoxdur, əslində.

Türkiyənin bir sıra media orqanları açılış töreni ilə bağlı materialları "Dəmir ipək yolu açılıyor" sərlövəsi qoymuşdular. Gözəl təqdimatdır. Azərbaycan tarixən İpək yolunun üstündə yerləşdiyi üçün önəmli məmləkətlərdən sayılıb. 21-ci əsrdə əsas qoyulan "Dəmir ipək yolu" isə ölkəmizin önəmini daha da artıracaq.

Üstəlik, bir sıra digər dövlətlər, xüsusilə postsovet məkanındakı türkdillilə ölkələrin də bu layihəyə önəm verməsi xalqlarımızın və ölkələrimizin daha da yaxınlaşması baxımından çox faydalıdır. Açılış mərasimində Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri, onların xanımları, Gürcüstanın baş naziri Giorgi Kvirikaşvili ilə yanaşı, Qazaxıstanın baş naziri Bakıtaxın Saqintayev, Özbəkistanın baş naziri Abdulla Aripov, həmçinin Tacikistan və Türkmənistan respublikalarından nümayəndə heyətlərinin iştirakı da xüsusi qeyd olunmalıdır. Bu, BTQ-yə verilən önəmin nümayişidir.

Bu projeyi kənardan, "dişi bağıracağını kəsərək" izləyən ölkə oldu - Ermənistan. Bu, bir sənişinin bilet alıb qatara, ya təyyarəyə çata bilməməsi kimi hadisədir. İndi baş sındırırlar ki, Gürcüstan vasitəsilə xəttə qoşulsunlar, yüklərinin daşınması üçün imkan əldə etsinlər. Amma BTQ-nin "sənişini" olmaq şansını qazanmaq üçün öncə Azərbaycanla münasibətləri normal hala gətirməli, işğala son verməlidir.

Azərbaycan isə növbəti layihənin əsas müəllifi olmaqla dünya xəritəsində aparıcı yeri olan dövlət olduğunu bir daha təsdiqlədi, Ermənistandan fərqli olaraq. Ermənistan normal siyasət sərgiləyə, 1993-cü ildən bərsində danışıqları bu dəmir yolu layihəsində yer ala bilərdi. Bəlkə də o halda dəmir yolu İrevandan keçəcəkdə, kim bilir. İstəmədilər, işğal, terror, separatçılıq yolunu tutdular, körpə qatili olmaları ilə fəxr etdilər.

Lakin Tək Millət prezidentləri Bakıdan Qarsa yol alan qatının ilk sənişinləri oldular. Ancaq bu da son deyil. Noyabrın 1-də Rusiya, Azərbaycan və İran prezidentləri - Vladimir Putin, İlham Əliyev və Həsən Ruhani bir araya gələcək. Diqqət edirsinizmi, aparıcı ölkələrin adı ilə bir arada çəkilir Azərbaycanın, onun dövlət başçısının adı. Türkiyə-Gürcüstan-Azərbaycan; Rusiya-Azərbaycan-Türkiyə; İran-Azərbaycan-Rusiya... Bölgədə güc mərkəzlərindən birinə çevrilib Azərbaycan. Və bu birliklərdə Ermənistanın yer yoxdur...

Bundan sonra bu sözləri tez-tez eşidəcəyik: "Bağışlayın, Bakıdan Qarsa gedən qatar saat neçədə çıxır?" Təkcə Qarsamı?... Uğurlu yolçuluqlar!

Son 15 ildə Azərbaycan müxalifətinin uğursuzluqlarına rəğmən hər seçki prosesində ümidverici bəyanatlar səsləndirmələri müzakirələrə səbəb olub. Demokratik düşürgə liderləri hər seçki öncəsi bunun "son şans" olduğu barədə fikirlər səsləndirir. Bunu həm prezident, həm də parlament seçkiləri ərəfəsində müşahidə edirik və tendensiya uzun illərdə davam edir.

Sanki xalq kütlələrini proseslərə cəlb etməyin yolunu müxalif liderləri bu "taktikada" görürlər.

Maraqlı hal odur ki, "son şans" dedikləri bir neçə seçkini geridə buraxmışıq, amma yenə də "son şans" iddiası bitməyib. İndi isə bir sıra liderlər 2018-ci ildə ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkilərinin "son şans" olduğu barədə açıqlamalar verirlər.

Bu taktika nə dərəcədə uğurludur? Hər seçkiyə son şans deyib, uğursuzluğa düşər olub, növbəti seçkidə də eyni iddianı səsləndirmək siyasi cəhətdən doğrudurmu?

AĞ Partiya başkanı Tural Abbaslı hesab edir ki, bu cür ifadələrin ardından konkret addımlar atılmalıdır: "Siyasetdə ağıllı siyasətçinin leksikonunda "son şans" ifadəsi çox az istifadə olunmalı və bəlkə də, ümumiyyətlə, istifadə olunmamalıdır. Çünki bu ifadənin ardından konkret hansısa addımlar atılmalıdır. Bizdə isə təəssüf olsun ki, bu ifadədən çox tez-tez ucuz təbliğat vasitəsi kimi istifadə olunur. Əgər bu günə qədər qeydə alınan "son şansları" analiz etsək görərik ki, indi Azərbaycan siyasi səhnəsindəki siyasətçilərin 80% -i silinib getməli idi. "Son şans" termininin seçkilərə aid işlədilməsi isə ümumiyyətlə, qəbul edilməzdir. Çünki heç bir seçki heç bir siyasi təşkilat üçün son şans olmamalıdır. Ən pis halda növbəti şans olmalıdır. Normal seçkilər keçirilən ölkələrin

Müxalifət liderlərinin "son şans" vərdişi...

Tural Abbaslı:
"Azərbaycan siyasi səhnəsindəki siyasətçilərin 80 faizi indiyədək silinib getməli idi"

təcrübələrinə baxanda görürük ki, bu seçkilərdə məğlub olan təşkilat və ya siyasətçilər növbəti seçkilərdə böyük uğur əldə edirlər və ya tam əksinə. Biz AĞ Partiya olaraq, nə üzmüze gələn prezident seçkisinə, nə də hansısa digər seçkilərə son şans kimi baxmırıq. Bizim üçün hər seçki yeni təcrübə və nəticə çıxarılmalı hadisədir. Təəssüflə qeyd etməliyəm ki, bizdə siyasi mübarizə rəqabət kimi deyil, düşmənçilik kimi qəbul olunur. Bu mühit dövlətin inkişafına və dövlətçilik ənənələrinin formalaşmasına mane törədir. Rəqabətdə bir tərəf digər tərəfi məğlub etməyə çalışsın, düşmənçilikdə bir tərəf digərini məhv etməyə çalışsın. "Son şans" ifadəsi daha çox düşmənçilik mühitinin leksikonuna uyğun gələn ifadədir".

Siyasi şərhçi Natiq Miri bu

Natiq Miri: "Siyasi mübarizədə bir mərhələyə son şans kimi baxmaq bir siyasi qüvvənin bitməsi anlamına gəlir"

cür fikirlərin əleyhinədir: "Siyasi mübarizədə heç bir zaman hansısa bir siyasi hadisəni, xüsusilə seçkiləri son şans kimi dəyərləndirmək doğru deyil. Çünki siyasi mübarizədə bir mərhələyə son şans kimi baxmaq bir siyasi qüvvənin bitməsi anlamına gəlir. Əgər bu cür ifadələr indi də işlənirsə, kökündən yanlışdır. Siyasi mübarizə davamlı olan bir prosesdir. Belə olan halda şansının əvvəl və son olmasından danışmaq olmaz. Çünki seçki prosesində nəticələr güc mərkəzlərinin göstərdikləri fəaliyyətdən çox asılı olur. Eyni zamanda seçki ərəfəsində xalq necə yönləndirilməkdən, arxalarınca aparılmadan danışmaq lazımdır. Əksinə, hansısa şansın son olduğunu iddia etmək və xalqı bura təhrik etmək mənə elə gəlir ki, yanlışdır. Əgər verdi-

yin vədlərin arxasında dura bilmədiyini təqdirdə bu həmin siyasi qurumun və onun liderinin ictimai rəyde bitməsi anlamına gəlir. Bu da ictimai rəyde çox böyük mənəvi və psixoloji yaralar açır. Bu yöndə ictimai rəyde böyük inamsızlığın olduğu göz önündədir. Çünki zamanında verilən vədlər yerinə yetirilmədi və nəticədə inamsızlıq bu günə qədər davam edir. Bu cür fikirlərə az bir qismi, xüsusilə partiyaların sırası üzvlərini qısa müddətdə aldatmaq olar. Amma bütövlükdə xalqı aldatmaq çox çətindir. Çünki siyasi mübarizədə hakimiyyətə gəlmək istəyirsənsə, ortaya ciddi alternativ qoymalısan. Bunun üçün konkret planlarını, hakimiyyətə gəlməyin yollarını ortaya qoymalısan ki, xalq sənə inansın, bunun çərçivəsində sənə səs verib arxanda gəlsin, verdiyi səsini də arxasında dursun. Xalqı inandırmaq "son şans" kimi sözlərlə onu şantaj etməkdən keçir. Son şans dolayısı ilə ictimai rəyi şantaj etmək anlamına gəlir. Siyasi mübarizədə "son şans" deyilən bir şey yoxdur. Çünki siyasi mübarizə 2018-ci il seçkiləri ilə nə başlamlar, nə də bitmir. Ondan sonra da seçkilər olacaq və bu gün o seçkilərə son şans kimi baxanlar yenə də proseslərdə iştirak edəcəklər. Əgər edəcəklərsə, nə üçün bu seçki son şans kimi dəyərləndirilməlidir? Mövcud hakimiyyətdən yaxşı olacaqlarını sözdə deyil, əməldə göstərməlidirlər. Bunları etməyib, xalqın dəstəyinə ümid etmək özünü aldatmaqdan başqa bir şey deyil".

□ Cavanşir ABBASLI

Rusiya Suriyadakı bütün xalqların nümayəndələrindən ibarət Məclis quracaq

Rusiya Suriyadakı bütün xalqların nümayəndələrindən ibarət Məclis qurmaq istəyir.

"Report" xəbər verir ki, bu məqsədlə bu ilin noyabr ayında Rusiyanın Soçi şəhərində

toplantı keçiriləcək.

Agentliyin məlumatına görə, rəsmi Moskva Suriyanın terrorçu İŞİD qruplaşmasından təmizlənməsindən sonrakı dövrün hazırlıqlarına

dən ibarət Məclisin formalaşdırılmasıdır.

Bildirilib ki, Soçi toplantısından sonra Suriyanın yeni konstitusiyasının hazırlanmasına başlanılacağı da ehtimal olunur.

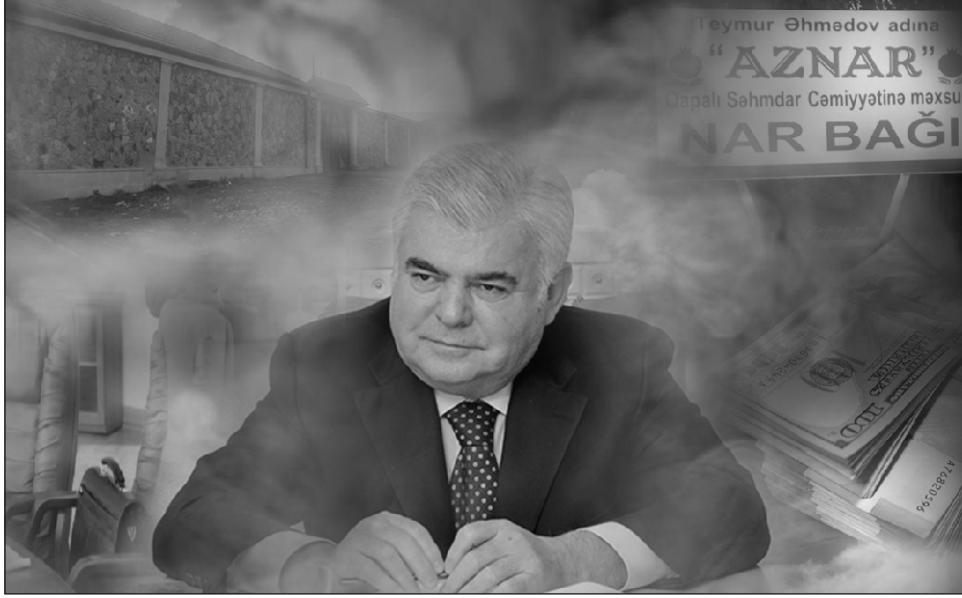
Putinə daha bir qadın rəqib çıxdı

Rusiya jurnalist və hüquq müdafiəçisi Yekatrina Qordon 2018-ci il prezident seçkilərində iştirak etmək niyyətini bəyan edib.

Avropa.info xəbər verir ki, Yekatrina Qordonun proqramı qadın və uşaq hüquqlarının müdafiəsinə əsaslanacaq. Qordonun sözlərinə görə, o, prezident administrasiyasının qərarı ilə razılaşmayan tək namizəd olacaq.

Ziya Məmmədovun Göyçaydakı möhtəşəm mülkü əlindən alındı - fotofakt

S abiq nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov vəzifədə olarkən korruptsiya vəsaitləri hesabına oliqarxa çevrilmişdi. O, sərbəst şəkildə heç ayda 5000 manat pul qazana bilməyəcək oğlu Anar Məmmədovu iş adamı elan edib, dövlətdən oğurladığı pulları onun sərəncamına verib dövr etdirirdi. Məmmədovlar xeyli sayda şirkətlər yaratmışdılar, bank sahibi olmuşdular (Bank of Azerbaijan), üstəlik, ölkə boyunca min hektarlarla torpaq sahələrini yağmalamışdılar.

Hətta Bakı Beynəlxalq Avtovağzalını da özəl obyektləri kimi rəsmiləşdirməyə nail olmuşdular. Bunlar əslində cənabət xarakterli fəaliyyətdir; bir nazirin bank, göydələnlər, çınqıl karxanaları, toyuq fabriki, istirahət-əyləncə mərkəzləri, min hektarlarla torpaq sahələrini əldə etməsi təbii ki, qanunla qadağan edilən məsələdir. Amma o, özünün sərbəst şəkildə heç bir kapitalı olmayan oğlunu cəmiyyətə iş adamı kimi sırıyıb, guya bu mal-mülklərin, biznesin onun olduğuna dair alibi yaradırdı. Hansı ki, Anar Məmmədov 1982-ci il təvəllüdüdür və iri iş adamı kimi təqdim ediləndə, 24-25 yaşları vardı. Əlbəttə, Azərbaycan reallığında bu mümkünsüzdür. Bunlar hər kəsə bəlli idi və o da gözələnirdi ki, xüsusi ilə 2010-2015-ci illər ərzində ölkədə harınıqlıq edən Məmmədovlar klani cəzalandırılacaq, onların oğurluq vəsaitləri hesabına əldə etdikləri əllərindən alınacaq.

Bu baş verdi; Ziya Məmmədovun nazirliyi ümumiyyətlə, ləğv olundu, qardaşı Elton Məmmədov 2015-ci ildə deputat mandatı ilə vidalaşdı, oğlu Anar Məmmədovun sərəncamında olan şirkətlər, obyektlər, avtovağzal geri alınmağa başladı, bankları da qapadıldı. Həmçinin Ziya Məmmədovun müxtəlif vəzifələrə yerləşdirdiyi şəxsləri görəvdən almağa başladılar. Düzdür, hazırda onun azı iki adamı icra başçısı vəzifəsində qalır - Ucarnın icra başçısı Mənsur Məmmədov və Zərdabın icra başçısı Lütvəli Babayev. Heç şübhəsiz ki, onlar da yaxın zamanlarda vəzifə ilə vidalaşacaqlar...

Hazırda isə Ziya Məmmədovun regionlarda ələ keçirmiş olduğu böyük mülklərin ondan geri alınması prosesi sürətlənib. Belə ki, Ziya Məmmədov nazir olduğu vaxtlarda Göyçayın

Onun nazir olarkən Göyçayda ələ keçirdiyi 20 hektardan artıq bağ sahəsi və orada inşa etdirdiyi villa "AZNAR"ın balansına keçdi; mülk 4,5 milyon manata qiymətləndirilib, amma həmin məbləğ Məmmədovlara yox, dövlətə ödənilib; oliqarxi bitirirlər...

yın Potu və Hüngütlü kəndləri arasında yerləşən 20 hektardan artıq səfalı bir yeri zəbt etmişdi. Həmin vaxtlar onun qohumu, hazırda Ucarnın icra başçısı olan Mənsur Məmmədov Göyçayın icra başçısı idi. Ziya Məmmədov Mənsur Məmmədovun vasitəsilə Göyçayda 20 hektardan artıq ərazini kəndlilərin əlindən aldı və orada böyük bir villa tikirdi. Hətta həmin mülkdə vertolyot meydançası ilə inşa etdirmişdi. Meşənin, Yuxarı Şirvan kanalının kənarında yerləşən bu ərazilər ən məhsuldar torpaq sahəsi sayılır. Z.Məmmədov oranı kəndlilərin əlindən alıb, şəxsi mülkünə çevirmişdi. Ziya Məmmədov nazir vəzifəsindən azad ediləndən sonra rayon camaatı həmin

yağmalanmış ərazilərin Ziya Məmmədovdan geri alınması üçün müraciətlər də etmişdi. Bu günlərdə çox heyratımız bir olay baş verir: Ziya Məmmədovun həmin möhtəşəm villasını əlindən alıblar! Sözügedən mülkün giriş qapısına fotoda gördüyünüz bu lövhə yerləşdirilib: "AZNAR Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə məxsus Nar Bağ". Musavat.com müxbirinin rayon sakinlərindən aldığı məlumatlara görə, Ziya Məmmədov uca hasara aldığı 20 hektar ərazidə nar bağını salmışdır. Bu mülkün "AZNAR"ın balansına keçməsi prosesi isə olduqca maraqlıdır. Adıçəkilən müəssisə həmin baği öz balansına keçirmək üçün 4,5 milyon manat pul ödəyib. Amma Ziya Məmmədov yox, dövlətə. Belə ki, Ziya Məmmədovun nazirliyi ləğv edildikdən, daha doğrusu, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinə birləşdirildikdən sonra təhvil-təslim zamanı Ziya Məmmədovun nazir olduğu dövrdə burada yüz milyon manatdan çox yeyintiye yol verildiyi aşkarlanıb. Ziya Məmmədov isə tapşırıb ki, mal-mülkünü satıb, həmin vəsaiti dövlət büdcəsinə qaytarsın, yoxsa həbs olunacaq. Məmmədovun ölkədən çıxışı yasaqlanıb və hazırda onun "yediklərinin qusdurulduğu" dönmədir. Göyçaydakı mülkü də hərəcə çıxarılıb və "AZNAR" həmin ərazini alıb. Pul isə, dediyimiz kimi, dövlətə ödənilib.

Şirkət bu ərazini aldıqdan sonra orada nar bağına xüsusi qulluq edilməyə başlanılıb. Hazırda həmin bağda işləmək üçün 50-dən çox şəxsin işə götürüldüyü və müəssisənin əsas nar tedarükü zonası kimi çalışdırıldığı qeyd edilir.

Bununla yanaşı, bizi bilgiləndirən mənbə qeyd edir ki, Ziya Məmmədovun Ucardakı müəssisələri, obyektləri, Göyçay, Goranboy və Tərtər ərazisindəki daş-çınqıl karxanaları da eyni qaydada əlindən alınıb.

□ T.ƏHMƏDLİ
"Yeni Müsavat"

Tehranla Tbilisi Qarabağ məsələsinə daha ciddi yanaşsa...

Hüseyinbala SƏLİMOV

S özsüz, ölkə üçün daha çox maraq kəsb edən məsələlərin - hökumətimizin Avropa Birliyi ilə bu il hər hansı sənəd imzalayıb-izləməyəcəyi ilə bağlı qayğıların və Avropa Şurası ilə yaranmış problemlə bağlı yaşanan narahatlıqların fonunda, üstəlik, hətta Yaxın Şərqdəki kürd referendumuna marağın artıq səngidiyi vaxtda 20 illik donuq münasibətlərdən sonra Özbəkistan prezidenti Ş.Mirziyoyevin Ankaraya səfəri elə də maraqlı görünür.

Düzü, biz də bu məsələni ətraflı çözmək fikrində deyilik. Sadəcə, Türkiyənin çevrəsini genişləndirmək üçün atdığı hər bir addım bizə də maraqlıdır, çünki onunla bağlı konkret ümidlərimiz var.

Dəfələrlə yazmışıq ki, Mərkəzi Asiya Türkiyənin hələ də yeterincə diqqət yetirmədiyi böyük geosiyasi və geoiktisadi resursdur. O səbəbdən bu səmtdə atılan addımlar təqdirəlayıqdır.

31 milyon əhali olan, qaz ehtiyatlarına görə dünyada 7-ci, uran ehtiyatlarına görə 4-cü və pambıq ixracatında isə artıq 2-ci yerdə qərarlaşan Özbəkistansa həmin geosiyasi arealın çox mühüm və ciddi komponentlərindəndir.

Təbii, Ş.Mirziyoyevin Rusiya ilə imzaladığı 15 milyard, Çinlə imzaladığı 23 milyard dollarlıq müqavilələrin qarşılığında Ankara ilə imzalanmış 3.5 milyard dollarlıq müqavilə elə güclü təəssürat oyatmır. Amma bu, hələ yolun başlanğıcıdır.

Bu günlərdə səslənən başqa məlumat - N.Nazarbayevin də latın qrafikasına keçidlə bağlı sərəncam imzalaması haqqında xəbər də deməyə əsas verir ki, türk dünyasının inteqrasiya resursları artmaqdadır...

Heç sözsüz, başa çatan Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolu xətti də bu arxitekturaya əlavə bir ştrix, özü də çox ciddi ştrix olmaq iqtidarındadır, ən azı ona görə ki, bununla regionda böyük tranzit dəhlizinin başlanğıcı formalaşır.

Amma burada diqqəti başqa məsələyə yönəltmək istərdik. Bu, da əsas problemimiz olan Qarabağdır.

Kürd məsələsində Türkiyə hökuməti və diplomatları çox ciddi və operativ işlədilər. Bu günlərdə M.Bərzaninin referendumun nəticələrini dondurmağa hazır olduğu bildirildi, srağagün isə artıq onun istefa verdiyi deyildi.

Şəxsən mən məsələnin belə tez çözülməyini (son nöqtə tamam qoyulmasa da...) gözləmirəm. Amma Türkiyə ilə İrannın yekdillik və birgəlik nümayiş etdirməsi, ABŞ-la Rusiyanın razılıq ifadə edən sükutu tez zamanda vəziyyəti nəzarətə götürməyə imkan verdi.

Bu səbəbdən dərhal "Separatizm dəstəklənir!" deməyə, əksinə dünyanın çox dövlətləri kürd və katalon separatizminə yeterincə soyuq yanaşır və ermənilər toy - büsat qurmağa yənə də tələsiblər.

Amma eyni operativlik və birliyi Qarabağa yanaşmada da umuruq. Baxın, hazırda Ermənistanın dünyaya iki çıxışı var. Biri İran, digəri isə Gürcüstandır. Bunlar prinsipiallıq göstərsə və bizim problemimizə daha anlaşılıqla yanaşsa, burada da məsələnin həlli sürətlənər.

Xüsusən də İrandan çox şey asılıdır. Tehran sözdə Ermənistanı təcavüzkar adlandırsa da bu, siyasi bəyanatdan o yana keçmir və cənub qonşumuz sözəndə əmələ keçməyə tələsmir.

Halbuki ondan çox şey tələb olunmur, yalnız Ermənistanla ticari-iqtisadi əlaqələri məhdudlaşdırmaq umulur. Dəqiq ədədi bilmirəm, amma həmin əlaqələr Tehran üçün fəvqəlməli də deyil, çünki onların dollar ifadəsi bir neçə yüz milyonu belə aşmır.

Bunu Gürcüstanla da bağlı demək olar. Onun mövcudluğunda Azərbaycanın rolunu bir daha qabartmaq istəməzdik - onsuz da hamıya bəllidir. Vacib olanısa digəri - Ermənistanla sərt davranış Tbilisinin öz maraqlarına da cavab verir, çünki İrəvan ona qarşı da ardıcıl ərazi iddiaları irəli sürür və bunlar təkə Cavaxetiya ilə məhdudlaşmır. Bu günlərdə oxudum ki, ermənilər 200 - ə yaxın gürcü kilsəsinin də onlara aid olduğunu iddia edib!..

İrənla bağlı bir məsələni də qeyd edərdim. Bakı bir müddətdir ki, çox ciddi şəkildə iki regional üçbucaq formalaşdırır: Bakı-Ankara-Tbilisi və Bakı-Tehran-Moskva.

Çətinliklərə və Qərb-İrən müstəvisindəki daimi problemlərə baxmayaraq Bakı Tehranla da əlaqələrə böyük önəm verir. Yada salım ki, noyabrın ilk günlərində Rusiya, İran və Azərbaycan prezidentlərinin də görüşü baş tutmalıdır.

İrənsə Ermənistanın ətəyini buraxmır. Səbəbi də bəllidir: Tehran güclü və problemsiz Azərbaycanı özünə təhlükə bilir.

Nə qədər təminat vermək olar ki, Bakının Tehrana hər hansı ərazi iddiası yoxdur! İnanmır və məkrli siyasətlərini davam etdirirlər!

Sözsüz, burada İrənin ideoloji spesifikasının da rolu var - Tehran siyasi modelini Bakıya da sınımağa çalışır...

Amma ən ağırlısı bilirsinizmi, nədir? Qırx milyona yaxın cənublu qardaşlarımız da bu xüsusda dövlətlərinə heç bir təsir göstərmirlər! Bax, bunu, ümumiyyətlə, anlamaq olmur...

Qatarla səyahət romantikasının dirilişi

Samir SARI

İndiki gənclər bilməz, kompüter və mobil telefonların dünyalarını dəyişdirib, bir zamanlar ədəbiyyatda, məişətdə "qatarla uzun səyahət" deyilən romantik bir arzu-xəyal vardı. "Bu dünyadan qatarlar keçər" adlı hekayələr oxuyar, "Qatarda" tamaşasına baxar, "Bu qatarın dalınca baxma" mahnısını dinləyirdik.

Hətta Aytmatovun ən məşhur əsəri ("Əsrə bərabər gün") cənubdan şimala, şimaldan cənuba gedən qatarlardan bəhs edən cümlələrlə başlayır, bitir.

O dönəmin gəncləri qatarlarla uzaq səfərlərə çıxmağı çox arzularlardılar və bəzən arzularına artıqlaması ilə qovuşardılar. Biləcəridən çıxan "qara poyuz" minlərlə üzünə tük gəlməmiş, başıqırıxq gəncləri 10-15 gün boyunca taqqataraqla Kamçatkaya qədər aparar, "qatarla uzun səyahət" romantikasının içinə zibil qoyardı.

Əlbəttə, qatarla 1-2 gün, dost-tanışla yeyə-içə, danışa-gülə yol getmək istirahət sayıla bilər, amma elə ki qatarla səyahət iki sutkanı aşdı, bu, dönür, olur işgəncə.

Qatar macərələri xronikası da vardı. Gopçu qaqalar qatara mindilərmə, düşündə çamadanları ilə bərabər xeyli əfsanə endirərdilər. Nədənə məhz onlar həmişə kupədə qumara oturub bir ətək pul udurdular, səhərə qədər yatmayıb "Yerevan" konyakı vururdular, bir qəşəng və üzüyola bələdçi xanımla SV kupədə başbaşa yol gedirdilər, kimisə döyüb qatardan düşürdülər və sair və ilaxır. Şahid yox, bir şey yox, qatar da çoxdan fitiləyib gedib, məcbursan inanasan.

Olardı, biz özümüz də qatarla bir gecə yol gedərdik, heç ləzzətli olmazdı. Bizim bəxtimizdən bələdçi xanımlar yaşlı, şişman və acıdıl olardılar, Allahın çayını ikiqat baha verərdilər. Səhər tezdən isə kirin-pasın içində, yuxusuz, əzgin halda qatardan enmək heç xoşagələ bir şey deyildi. Hələ bunun yayda istidən təntimək, darkeş vaqon tualetinin qarşısında növbə gözləmək kimi xoşagəlməz cəhətləri vardı.

Qatarın bir yaxşı şeyi var ki, vaxt itkisi olmur. Tutaq ki, sabah Gəncədə bir işin var, gerek səhər o başdan durub sürətli avtomobillə çatasan. Amma gecə Bakıda minirsən qatara, yatırsan (yata bilsən), səhər Gəncədəsən. İşini gördün, qurtardın, şəhəri gəzdin, çörək yedin, axşam mindin qatara, yatdın, səhər Bakıdasan.

Hə, bir də qatarlar daha etibarlı və təhlükəsiz nəqliyyat növüdür. Göyün yeddi qatına qalxan təyyarəyə etibar yoxdur, motoru sözə baxmasa, variant yoxdur. Avtomobil xüsusunda isə sürücülərə etibar yoxdur, sükan arxasında dəlisi, başıxarabı, qızısqanı, yuxulusu, içkilisi N qədərdir. Amma qatar elədir ki, hələm-hələm reldən çıxmır. Yaxşı ki, burda Hindistan, Pakistan deyil, adətən reldən çıxan qatarlar oralarda olur.

İndi belə aydın olur ki, "qatarla uzun səyahət" romantikası gənc qəlblərdə yenidən cücərə bilər. Bakı-Tiflis-Qars dəmiryol xəttinin açılması ümid verir. Xalqın uşağı Bakıda gecə minəcək qatara, Tiflisdə oyanacaq, pəncərədən Barjominin yaşıl dərə-təpəsinə baxa-baxa günü axşam edəcək, gecə Qarsa varacaq. Güman ki, Bakı-Qars qatırı oradan da İstanbula, Ankaraya gedər, camaatın canı Türk Hava Yollarının bahalı aviabiletlərindən qurtarar.

Eh, bu yolda nə gözəl tanışlıqlar, kupe ziyafətləri olacaq... Təsvür etmək lazımdır. Bir də görəcəyik 3-4 dost yığılıb qatara biletlə alıblar ki, davay gedək İstanbulda Boğazda balıq-çörək yeyək, gələk, bir az şəhəri gəzərik-zad. "Ə, qaqa, sən öl, kefdi e. Nə problem var, minirsən qatara vura-vura gedirsən bir də görürsən, çatmısan".

Bu işin bircə minusu var, Böyük Kəsik stansiyasında sərhəd-gömrük keçid məntəqəsində yoxlanış. Eyni prosedür təbii ki, Gürcüstandan Türkiyəyə keçəndə də olacaq. Başqa variant yoxdur. Bax, bu adamı dilxor eləyən, "qatarla uzun səyahət" romantikasını zay edən amildir. Amma ta neyneyəsən, türkün sözü, gülü sevən tikanına qatlanar.

Hər halda, gözləyək, görək, necə olur, biletləri neçəyə olur, marşrut hara olur, ondan sonra baxarıq, İstanbulla iki günə qatarla getməyə dəyər, yoxsa iki saata təyyarə ilə.

Milli Şuranın son bir ayda keçirdiyi üçüncü - 28 oktyabr mitinqi də bundan əvvəl 23 sentyabrda, 7 oktyabrda keçirdiyi mitinqlərdən ciddi şəkildə fərqlənmədi. Demək olar ki, hər üç mitinqə aşağı-yuxarı eyni sayda insan qatıldı. Paytaxtda bir ayda ard-arda üç mitinqin keçirilməsi, bu mitinqlər ortaya hansı nəticələri çıxardı?

Bir ayda üç mitinqin ortaya çıxardığı nəticələr

Sərdar Cəlaloğlu: "Məlum oldu ki, bu aksiyalar bir qrupun maraqlarına və hakimiyyətə sərf edir"

ADP sədri Sərdar Cəlaloğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu mitinqlər xalqın aktiv olmadığı vaxt və xalqın qatılmadığı aksiyaların nəticə vermədiyini, effekti olmadığını bir daha sübuta yetirmiş oldu. İkincisi, hadisələr göstərdi ki, müxalifət xalqdan qabaq təşəbbüsü ələ alaraq meydana çıxanda bir tərəfdən xalq apolitlik vəziyyətdə keçir, yəni iştirakçılıqdan geri çəkilir, digər tərəfdən bu cür mitinqlər dolayısı ilə iqtidara xidmət edir. Üçüncüsü, bu mitinqlər göstərdi ki, bu aksiyaları təşkil eləyən insanlar yanlış taktika seçirlər: "Əvvəlcə mitinq haqqında qərar verirlər, sonra heç bir qüvvə ilə əməkdaşlıq eləmir, heç bir qüvvəni bu mitinqlərə dəvət eləmir, heç bir qüvvə ilə bu mitinqləri birgə keçirmək təşəbbüsündə olmurlar. Mitinq kütləvilik sardan uğursuzluğa uğradıqdan sonra isə digər qüvvələri bu mitinqə dəstək verməməkdə ittiham edirlər. Məsələn, tutaq ki, mitinqdən qabaq Milli Şura nə Müsavata, nə ADP-yə, nə də digər müxalif qüvvələrə mitinqə dəstək üçün müraciət etməmişdi. Mitinq uğursuz olan kimi bunu özlərinin taktikasının yanlışlığı ilə yox, mitinqdə rəsmən iştirak etməyən qüvvələrin üstünə atmağa başlayırlar".

S.Cəlaloğlunun sözlərinə görə, mitinqlərdən bir də bu nəticə çıxdı ki, bu cür mitinqlər nailiyyətsizlik sindromunu hər dəfə ortaya çıxarır: "Açıq deyim ki, bu mitinqlərə ardıcıl razılıq verilməsi, mənca, razılıq verənlərin də maraqlarına uyğun idi. Əks halda, bu iqtidar öz maraqlarına uyğun olmayan heç nəyə belə asanlıqla razılıq verməz. Məntiq onu göstərir ki, iqtidar

ardıcıl olaraq kiçik çaplı mitinqlərin keçirilməsindən dividend götürür. Bir tərəfdən mitinqə razılıq verir, o biri tərəfdən mitinqə qatılımin mümkün qədər az olması üçün insanlara müxtəlif cür təzyiqlər işə salınır. Bu, o deməkdir ki, hakimiyyətə mitinqlər lazımdır, amma kiçik mitinqlər lazımdır. Belə çıxır ki, ard-arda keçirilən mitinqlər də iqtidara lazımdır. İlham Əliyevin Avropa Birliyi ölkələrinin səfirləri ilə görüşdə həmin mitinqlərin keçirilməsi ni Azərbaycanda sərbəst toplaşmaq azadlığının tam təmin olunması kimi qeyd etməsi də bunun sübutudur. Təcrübə göstərdi ki, indiki vaxtda bu mitinqlərin keçirilməsi iqtidara lazım idi. İqtidar hökuməti korrupsiyada ittiham edən beynəlxalq təşkilatlara həm də onu dedi ki, Azərbaycanda korrupsiya varsa nə üçün xalq mitinqlərə çıxmır, etiraz qalxmır? Axı korrupsiya sizin dediyiniz kimdirsə xalq korrupsiya əleyhinə elan olunan

mitinqlərə qatılmalıdır. Qatılmırsa, deməli, ittihamlar əsassızdır. Xalq korrupsiyaya qarşı mitinqə çıxmırsa, beynəlxalq təşkilatların Azərbaycanı korrupsiyaya görə ittiham etməsinin, cəzalandırmağa çalışmasının da əsası yoxdur. Deməli, bu mitinqlər həm də korrupsiyaya görə hökuməti islahatmə cəhdlərinin də qarşısını müəyyən mənada alır. Hökumətə qarşı beynəlxalq təşkilatların hansısa addımları olacaqdısa, artıq olmayacaq. Çünki bu mitinqlər göstərdi ki, Azərbaycan xalqının reaksiyası adekvat deyil ki, Avropa da xalqın reaksiyasına uyğun ciddi addımlar atsın. Beləliklə, məlum oldu ki, bu mitinqlər bir qrupun maraqlarına və hakimiyyətə sərf edir. Milli maraqlar, ictimai maraqlar baxımından isə bu cür mitinqlər əlbəttə ki, ziyan vurur. Sən kiçik mitinqlər keçirib özünü təşəbbüskar, əsas müxalifət kimi təqdim etməyə çalışırsan, amma bu mitinqlə-

rin nəticələrindən iqtidar daha böyük uduşlar götürür. Əsas məsələ budur. Sən qaş düzəltmədiyən yerdə vurub gözü tökürsən. Mənim bu mitinqlərdən əldə etdiyim təəssürat bunlardan ibarətdir".

ADP sədri Milli Şuranın mitinqinə hakimiyyətin razılıq verməsinin, Müsavat Partiyasının yürüşünə isə razılıq verilməməsinin də konkret səbəbi olduğunu dedi: "Milli Şuranın mitinqlərinə yuxarıda dediyim məsələlərə görə hakimiyyət razılıq vermişdi. Milli Şuranın mitinqləri faktiki olaraq qapalı yerdə keçirilir, sanki üstü açıq zaldır, polisler qapıda dayanır gələnləri yoxlayıb içəri buraxırlar, ətrafdakı tamaşaçıları isə qovurlar ki, heç kim kənardan belə baxmasın. Ancaq Müsavat Partiyası elə bir metod seçmişdi ki, fərqli vəziyyətə alına bilərdi. Müsavat yürüş keçirmək istəyirdi. Yürüşü mitinq qədər qapalı hala salmaq, hər kəsin oraya qatılmasının qarşısını almaq elə də asan deyil. Yürüşə yoldan keçən maşınlar, ətraf küçələrdən keçən insanlar, ətraf binalardakı sakinlər ən azından tamaşa etmək imkanı qazanırlar, onların bir qisminin yürüşə qatılmaq ehtimalı da var. Beləliklə, yürüş daha çox təsadüfi adamların bu aksiyanın şahidi olmasına, onu dəstəkləməsinə imkan yaradır. Ona görə də hakimiyyət yürüşə icazə vermədi və verməz. Amma mitinq qapalı zalda keçirilən tədbir, partiya fəalları geniş iclası halına sala bilərlər. Belə mitinqdən hakimiyyət çəkinmir. Hökumətin məqsədi müxalifətə xalq arasında sədd çəkməkdir. Bunu mitinqdə daha asan edə bilərlər, yürüşdə isə bir qədər çətin olur".

Etibar SEYİDAĞA

• **stiqlalçı deputat, Vəhdət Partiyasının sədri, Tahir Kərimli sosial şəbəkələrin və müxalifönlü mətbuatın əsas hədəfində olan şəxslərdəndir. Onun ötən sayımızda gedən geniş müsahibəsinin ikinci və sonuncu hissəsini təqdim edirik:**

(Əvvəlki ötən sayımızda)
 - Tahir bəy, yaxşı xatırlayıram, 2003-cü il seçkilərindən sonra "Bu hakimiyyətin rəhbərlik etdiyi ölkədə yaşama-ram" demişdiniz. Hətta ölkəni tərk etmişdiniz. Nə dəyişdi ki, Tahir Kərimli nəinki o ölkədə yaşayır, hətta həmin ölkənin parlamentində oturur...

- Sizə təklif edirəm ki, belə çətin sualları tez-tez verəsiniz (gülür). Dediğiniz fikirlərimdən sosial şəbəkələrdə əleyhimə çox istifadə edirlər. Hansısa sözümə inanmasanız, deyəcəksiniz ki, bunu düzgün demirsiniz. Mən keçmişimdən imtina etməmişəm. Necə olmuşsa, davranmışamsa, mitinqlərdə nə danışmışamsa, parlamentdə necə olmuşamsa, bunların heç birini danmıram. O vaxt da, indi də səmimiyəm. Bəzi hallarda, eləcə də sizin qəzetdə də deyirlər ki, qatı müxalifət idi, nəyə görə hakimiyyətə qarşı yumşaldı.

Mən nə etməliydim ki? Mənə şans qoydunuz? Ölkədə hamını sata-sata getdiniz. Lap "Yeni Müsavat" qəzeti olsun, nə üçün adını çəkərəm. Çünki bəlkə 10 yerdə mənə Rauf Aریفoğluna bənzədiblər. Rauf Aریفoğlu, Tahir Kərimli nə etməlidir? Son ana qədər müxalifətin birliyini qorumağa çalışdım. Mən iqtidara müxalifət olmuşam, müxalifətə də müxalifət. İstər siyasi, istərsə də iqtisadi cəhətdən heç vaxt iqtidarla əlbirliyi etməmişəm. 2005-ci ildən sonra gördüm ki, müxalifətin şansı tamam itdi. Ona görə partiyamız mərkəzçi mövqə tutacağı ilə bağlı qərar verdi. Bir halda ki, bu hakimiyyəti dəyişmək, onun yerinə gəlmək imkanın yoxdur, o zaman düzə-düz, əyriyə əyri demək vaxtdır. Bəli, mən 2003-cü ildə bəyan etdim ki, seçkilərdən sonra ölkəni tərk edib gedəcəm. Həmin ildə bütün müxalifət toplandı ki, seçkilərdə öz namizədinizlə gedək. Orada başbilen liderlər, partiyalar qərar verdilər ki, kim necə istəyir, o cür mübarizə apararsın. Sizlər İlham Əliyevə ayrı-ayrılıqda qalib gələ bilərsiniz? Sən kim necə istəyirsən, o cür mübarizə apara bilərsiniz? Ondan sonra həqiqətdən ölkədən getdim. Ad çəkmiyəm, Moskvada müavinimin imkanlı əmisi oğlu var idi. Həminə mənə deyirdi ki, gəl bura. Kazanda da tanış var idi. Hara getdimse, mənə qucaq açan olmadı. Mən orada "pisar" (yazar-red.) işinə razılışdım. Düşünürdüm ki, tək 300 manatlıq iş olsun, çalışım, qaldığım kirayənin pulunu verim. Lakin xaricdə qala bilmədim. Bazarda işləmək əlimdən gəlir. Ömrümdə bazar işləri ilə məşğul olmamışam. Bu gün deputatam, bir tum satılan yerim də yoxdur. O zaman məcbur olub qayıtdım.

"O vaxt deputata daha çox hörmət qoyurdular, nəinki indi"

Tahir Kərimli: "Təcrübələr az olmayıb ki, ölkə başçısının xanımı prezident olub"

"Proporsional seçki sistemi bərpa olunmalıdır"

Qayıdandan sonra gördüm ki, İlham Əliyev haqqında deyilən sözlərin çoxu yalandır. Kişi söhbəti etmək lazımdır. Deyirdilər ki, İlham Əliyev azərbaycanca bilmir. Onun öz dilimizdə nə qədər yaxşı danışdığını gördüm. O, İŞİD-i ölkəmizə buraxmadı, "Ərəb baharı" adı altında Azərbaycanı dağıtmaq istəyənlərin qarşısını aldı. Bunlar onun xidmətidir, dana bilmirik. 2005-ci ildən sonra çox düşündüm, o qənaətə gəldim ki, tək əqidə ilə dövlət idarə etmək olmur. Siyasətlə ölkəni idarə etmək mümkündür. Tək humanizmlə də ölkə idarə etmək olmur. Gərək sən pisliyi cəzalandıra da biləsən. Düzgün görünməyən addımlar atıla bilər, amma dövləti qorumaq üçün qurbanlar da verilməlidir. Mütləq mənada yüz faiz yaxşılıq olmur. Ölkədə mənfi tendensiyalar var, əmin olun ki, o məsələlərdə mən müxalifətdəm.

- **Bu gün tənqid etdiyiniz müxalifət səhəri gün iqtidara olarsa, o iqtidara müxalifət olacaqsınız?**

- Öz içərimdə mən hər zaman müxalifətdəm. Bu hiss içərimdən çıxır. Mən heç kimdən, nə indiki hakimiyyətdən, nə də o müxalifətdən vəzifə umuram. Aldığım deputat mənaşına şükür edirəm. Arzum budur ki, istər partiya, istərsə də yaxınlarım olsun, işləyə bilsinlər. Mənim bacım uşaqlarından, öz övladlarımdan işsiz olanlar var. Partiyamda da

çoxdur. Mən daha çox ondan utanıram ki, onları işlə təmin etməyə gücüm çatmır. Kiməsə ağız açmağı da bacarmıram. Özümə iş tələb etmirəm. Gələcəkdə müxalifət də hakimiyyətdə olsa, onda da iş tələb etməyərəm. Hakimiyyətdə kim olursa-olsun, arzum budur ki, mənim kimi düşünən, məndən ötrü maddi sıxıntı çəkənlər işləsin.

Bir tarixi faktı danışım. Məndən əvvəl Ali Məhkəmənin sədri olan Hüseyn müəllimi dəvət etdim ki, hansı işdə işləmək istəyirsiniz. O mənə dedi ki, Tahir, oğlum, 8 il sizin rəhbərliyiniz olmuşam, burada işləməyim düz olmaz, mən Sumqayıt Məhkəməsinin sədri olmağı istəyirəm. Onu 1-2 gün işsiz qoymadım. Milli Məclisdən o vəzifənin təsdiq olunması üçün əlimdən gələni etdim. Amma mən 22 il işsiz qaldım. Müxalifətə arzu edərdim ki, hakimiyyətə gəlmək üçün o şansları əldə etsinlər.

- **Vəhdət parlament partiyası olandan sonra yaqın ki, maliyyəsi də düzəlib. Son iki ildə partiya axın varmı? Adətən insanlar maddiyyətə axtarırlar...**

- Danmıram, partiyamız il ərzində dövlətdən 100 minə yaxın vəsait alır. Bunların böyük qismi vergilərə gedir, müavinlərə maaşlar verirəm, aparat işçiləri var, tədbirlər keçiririk. Hər aya böləndə bir məbləğ edir. Milli Məclisdə biz neçə dəfə məsələ qaldırımı-

şam ki, Türkiyədəki kimi olmasa da, heç olmasa, onun onda biri qədər partiyalara vəsait ayrılınsın. Çoxpartiyalı sistemik. Amma sanki partiyalar əhəmiyyətlərini itiriblər. YAP dövlətləşib, yerdə qalanlar isə siyasi klublar təsirini bağışlayır. Hansısa qüvvənin mitinqlər keçirdiyini deyə bilərsiniz. Amma bu, partiyaların gücü deyil ki. Narazı qalanların ən çox xidmətidir. Vəhdət Partiyası daxil, digərlərinə də dövlət tərəfindən vəsaitlər ayrılmalı, eyni zamanda proporsional seçki sistemi bərpa olunmalıdır. Belə olan halda partiyalar siyasi həyata maraqlı göstərlər. Beş müavinim var, hamısı başqa yerlərdə işləyir. Elə partiyalar var ki, yaxınlarının imkanları yüksəkdir və insanları cəlb edə bilirlər. Əhəlimiz, sualda da qoyduğunuz kimi, ideologiya arxasınca gəlmir, ədalət də axtarmır. Faydası olan yerlərə meyl edir. Deputat seçildəndən sonra bir sıra partiya şöbələrimizi bərpa edə bildik. Heç də bütün rayon şöbələrinin sədrinə maaş verə bilmirəm. Çünki vəsaitimiz çatmır. Əmək haqqı verilən rayonlarda da irəliləyiş yoxdur. Sadəcə, partiyayı qoruyub-saxlamağa çalışırıq. Bu şəkildə gedərsə, partiyaların mövcudluğunu qorumaq çox çətin olacaq.

- **1992-ci ildə parlamenti indikindən hər cəhətdən fərqlənir. İndi icraedici orqandan asılılıq çoxdur. Sizin**

üçün bu parlamentdə əyləşmək çətin deyil ki?

- 1992-ci ildə bütün hakimiyyətin taleyi parlamentdə həll olunurdu. Parlamentdən kənarında millət, dövlət, hakimiyyətin taleyi yox idi. İcraedici struktur rəhbərlərinin demək olar, hamısı deputat idi. İndi isə hakimiyyətin bölünməsi var, prezidentli respublikadır. Bu respublika hakimiyyət üçün daha vacibdir. O zaman tək Tahir əsəbi deyildi, ziyalılarımız, dövləti idarə edənlər də əsəbi idilər. İndi parlament çox yaraşıqlıdır, bütün deputatların iş otağı, hökumət telefonu var. Etiraf edirəm ki, o vaxt deputatdan daha çox çəkinir, hörmət qoyurdular, nəinki indi. Bu məni çox sıxır. Bəzən icra orqanlarının rəhbərləri deputatların telefonlarını belə açmırlar, kö-

təhsili yoxdur. Konstitusiyaya da ali təhsili olmayana prezident olmağa imkan vermir. Gənc lider sayılan Tural Abbaslı da namizəddir. Onu diqqətlə izləyirəm. Bəzən ona böyük ümidlər bəsləyirəm çıxışlarına görə. Amma mənə elə gəlir ki, onun komandası kifayət qədər deyil. Eləcə də digər namizədlərin. İsa Qəmbər 2003-cü ildə namizədliyini verəndə yüzdən çox partiya, təşkilat onu müdafiə edirdi. Nə Müsavatın əvvəlki gücü qalıb, nə də onu müdafiə edənlərin. Bu baxımdan, açıq deyirəm ki, bugünkü namizədləri hakimiyyətə alternativ hesab etmirəm. Müxalifətin faciəsi odur ki, birləşə bilmir. Verdikləri vədlər də həvadan asılı qalır. Ola bilər ki, qəfil hadisələr baş verə bilər və onlar şanslı olar. Amma in-

məkçiləri belə birləşdirə bilmirlər. Bəzən haqq müdafiə etmək istəyib, bunu belə etmələrini istəyirsən, amma sənə məhəl qoyan olmur. O vaxt parlament qarşısında hər kəsin məsuliyəti var idi. O parlamentin içərisindən bir müstəqil dövlət doğurdu, ölümümüzü gözümüzün qarşısına alırdıq, əqidemizlə müstəqil dövlət qurmuşduq. Bu baxımdan o parlamentin tarixi əhəmiyyəti daha böyükdür.

- **O parlamentdə Tahir Kərimli qışqıra-qışqıra danışa bildirdi, bəs indi?**

- Bir neçə ay bundan əvvəl Qarabağla bağlı çox sərt çıxış etdim. Mənə həтта irad tutulanda dedim ki, cənab sədr, mən istefa verərəm, amma nüfuzsuz deputat olmaram. Amma istənilən halda yaşım o yaş deyil. İndi mühafizəkaram, nə qazanmışıqsa, onun saxlanılmasınının tərəfdarıyam. O parlamentdə həmişə qışqıra-qışqıra danışmırdım. Elə bilirdim ki, mən elə hər zaman qışqırıram. Arzum budur ki, elə bir imkan olsun ki, hər kəs sözünü rahat şəkildə deyə bilsin.

- **Hazırda gündəmin əsas məzəkə mövzularından biri də 2018-ci ildə keçiriləcək prezident seçkiləridir. Artıq 6 nəfər iddiasını ortaya qoyub. Bu sıradan sizi də namizəd kimi görə bilərikmi?**

- Mən başımdan hündürə tullana bilmərəm. Siyasi və texniki imkanlarım namizəd olmağa imkan vermir ki, prezident olam, həтта istəsəm belə. Namizədliyini irəli sürənlərin hər birinə hörmətlə yanaşıram. Mətbuatdan oxuduğuma görə, Hüseyn Abdullayevin ali

diki vəziyyətdə bu mümkünsüzdür. Hətta bundan sonra da müxalif cəbhədə kiminsə namizəd olub, uğur qazanacağına görmürəm. Çünki prezident seçkiləri bütün respublika dairələrində güclü olmağı tələb edir. Bu partiyaların da çoxunun rayonlarda təşkilatları yoxdur. Olan da yox dərəcəsidir.

- **Hakimiyyətin gələnləki seçkilərdə namizədinin kim olacağı hələ məlum deyil. Bu istiqamətdə vitse-prezident postunun yaradılmasından sonra bəzi iddialar var...**

- Bunlar barədə nəse deməyə çətinlik çəkərəm. Onu deyə bilərəm ki, hakimiyyətə alternativ olmasa da, yeni namizəd daxildən çıxma bilər. Hakimiyyətin nəzəri cəhətdən qərarı da ola bilər. Amma hər halda, bir ailənin içərisindən iki namizəd olmaz. Bir namizədin olacağı dəqiqdir. Hər şeyi zamana buraxmaq lazımdır. İddialar çox ola bilər. İndiyə qədər tarixdə də təcrübələr az olmayıb ki, ölkə başçısının xanımı prezident olub. Məsələn, Argentinada belə hal oldu və prezident seçilən xanım da ölkəni yaxşı idarə etdi. Yaxın ildə gördük ki, Amerikada da keçmiş prezidentin xanımı rəhbər olmaq istəyirdi. Kim olursa-olsun, arzum budur ki, Azərbaycanda bu korrupsiyanın, ədalətsizliyin, daşlaşmış kadrların sonuna çalışsın. İşlahatlar artıq başlayıb, bunu dərinləşdirmək lazımdır. Amma inhisarçılıq, korrupsiya halları aradan qalxmayınca çətin olacaq.

Covanni Droqonun əziz xatirəsinə

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Yaxud, mən Qlosterşirdə necə şir oldum talyan yazıçısı Dino Buzzatinin "Tatar çölü" romanının qəhrəmanı Covanni Droqo başqa əsgər və zabıt yoldaşları ilə ucsuz-bucaqsız səhranın, çölün sınırında, qalada durub haçansa gələcək düşməni gözləyirdilər. Bu roman insan həyatı, arzular ümitsizlik və kədər haqda bəlkə də ən güclü roman sayılmalıdır. Hər kəs - təbii, ağılı başında olan insanlardan söhbət gedir - həyatda heç olmazsa bir dəfə Droqonun ağrılarını anlayır.

Biz azərbaycanlılar üçün "tatar çölü" əbədidir. Hətta daimi və dönməz adlandırılabilir. Biz də burada, öz qala-dövlətimizdə oturub xəyali həyat məqsədimizin həsrətini çəkirik. Biz yaşamaq istəyirik, ancaq hər dəfə bizə başa salırlar ki, yox, sizin buna haqqınız çatmır, çünki əslində vətən və ölkədə yaşamırsınız. Siz körpüdə yaşayırsınız. Şərqlə Qərb arasındakı, ucsuz-bucaqsız Tatar çölünün ortasındakı körpüdə. Deyilənə görə buradan qərribə bir yol da keçirmiş - İpək yolu. Adına baxmayın, bunun ipəkliyi də bizim üçün yox, həmişə başqaları üçün olubdur. Bu yol həmişə bizi köpek kimi dişləyib. Üstdən, altından, sağdan, soldan. Salamat bir yerimiz qalmayıb. Sizə xəritədə qartala bənzər vətəninizdən danışblar yəqin ki. Ancaq siz ona diqqətlə baxın. Bu, didilmiş, tikə-tikə edilmiş bir varlıqdır. Piranyalar, çaqqallar, goreşənlər, canavarlar - ağız çatan ağız atıb. Hər bir dadlı tikə qoparıb. Beləcə parça-parça qalmışdır. Çox sevdiyim şair, Borçalıda doğulan Səməd Qaraçöp öz yurduna bir vaxtlar nə dəqiq ad qoymuşdu: "Vətənin qıraqda qalan yerisən..."

Prinsipcə biz körpüdə yaşamağa artıq uyğunlaşmışıq. Bir qismimiz onun altında gecəqondu (bunun ruscasında da nəse imperiya yekəbaşlığı var, bizimki isə əziki: naxalstroy sözü ilə gecəqondu fərqi baxın) düzəltmişik, bir qismimiz də üstündə yadellilərə xidmətdən qürur duyuruq.

Deyirlər indən belə Pekindən Londona qatarla getmək mümkün olacaqdır. Əlbəttə. Elə bil təzədən 19-cu əsrə qayıdırdıq. Soruşsan yoxdur ki, axı Pekindən Londona bir aya qatarla getmək kimin nəyinə lazımdır. Mən bir dəfə bu temada yazmışdım, yenə təkrar edirəm: özünüz gəmi nəqliyyatıyla qatar nəqliyyatı arasında yükdaşıma nisbətini müqayisə edə bilərsiniz. Əgər bir qatar uzağı 180-200 konteyner daşıya bilirsə (bunu dartıb uzatmaq mümkün deyil), nəhəng okean laynerləri 15-17 min konteyner aparır.

Ancaq hər halda maraqlı və ekzotik hadisədir. Ölkəmiz adına sevinirik. Elmar müəllim (xarici işlər naziri) dünən deyirdi ki, əgər İran istəsə onun ərazisində də dəmir yoluna kredit verərik. Yaxşı olardı. İrani Əfqanıstana, Əfqanıstanı Nepala gedən, nə bilim, İndoneziyanı Avstraliyaya birləşdirən nəqliyyat dəhlizlərini də maliyyələşdirməliyik. Bütün bunlar ölkəmizin regionda mühüm oyunçu olmasını isbata yetirir, düşmənlərin qəlbini parçalayır.

Sözgəlişi, iki gün qabaq Zəngilanın işğalından 24 il keçdi. Bu münasibətlə mən internetdə bir sūjetə baxdım. Suriyadan Zəngilana köçürülən ermənilər danışdı. Deyirdilər, bu nə qəşəng torpaqdır, nə əkirsən bitir. Deyirdilər, havası da zordur. Bu da belə. Suriyalı ermənilər Zəngilanda məskunlaşır. Necə deyərlər, az idi arıq-uruq, biri də gəldi boynunu yolaq. 24 il qabaq Bakı-Zəngilan qatırı var idi. Pirçivan stansiyasına gedirdi. Ya da Mincivan idi yerin adı. Nə bilim, dəqiq xatırlamıram. Gör nə qədər ötüb. Körpüdə vaxt da sürətlə keçir axı. Bir az ona baxırsan, bir az buna baxırsan... Pis çıxmasın, gələnin qabağına, gedənin arxasına... Bir də görürsən ömür bitmişdir.

Internet və London demişik. Bizdə internet azadlığı dünyada ən körpüüstü yerlərdən birini tutduğu üçün bəzi saytlar rəsmi qərarla blokdadır. Məcbursan əlləm-qəlləm proqramlar yükləyib onlara baxasan. (Pis mənada yox, düşmənin məqsədini öyrənmək üçün. Həri). O proqramlar isə bir növ aldıcı IP-lər verir. Elə çıxır ki, başqa ölkədən internetə girmisin. Bu yaxında mən belə proqramın biriylə bloklanmış sayta baxmaq istəyəndə gördüm yazıldı: "Sizin IP adresi Britaniyanın Qlosterşir qraflığında yerləşir". Bəh-bəh. Gör bizə necə dövlət şəraitini yaradılıb. Özünü ingilislərlə qarşılaşdırmaq şir kimi hiss edirsən.

Ta insana başqa nə lazımdır?

Sabah - noyabrın 1-də Tehrandə İran, Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin üçtərəfli görüşü keçiriləcək. Xəbər verdiyimiz kimi, Tehran zirvəsində əsas mövzu üç qonşu dövlət arasında iqtisadi əlaqələri daha yüksək səviyyəyə qaldırmaq, o sırada "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi (dəmir yolu) layihəsinin inşasını qısa zamanda tamamlamaqdır.

Dünən isə Bakıda region ölkələri liderlərinin (Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan) iştirakı ilə Böyük İpək Yolunun tərkib hissəsi sayılan Bakı Tiflis-Qars (BTQ) dəmir yolunun ("Dəmir İpək Yolu") möhtəşəm açılış mərasimi olub. Necə deyərlər, prezident İlham Əliyev bir sammit başa çatan kimi ikinci bir zirvə toplantısına yollanacaq.

Bu da bir daha Azərbaycanın bölgədə açar ölkə olmasının təsdiqidir. Yeni regionda şimaldan cənuba, qərbdən-şərqə irili-xırdalı iqtisadi, kommunikasiya layihələrinin, transmilli neft-qaz kəmərlərinin heç biri Azərbaycansız həyata keçə bilməz və keçməyəcək.

Əlbəttə ki, ölkəmizin bölgədə artan tranzit önəmi adekvat şəkildə onun söz sahibliyinin güclənməsi, o cümlədən Qarabağ məsələsində mövqeyinin möhkəmlənməsi deməkdir ki, bu da təbii ki, ən çox işğalçı Ermənistanı narahat edir və edəcək. Daha bir səbəbdən. Çünki artıq İran da zor-xoş, öz mənfəətləri naminə Ermənistan dan uzaqlaşaraq, qonşu Azərbaycana daha güclü tellərlə bağlanmaqdadır. BTQ və "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizlərinin işə düşməsi isə faktiki, düşmən ölkənin "dəmir" blokadasının gerçəkləşməsi anlamına gəlir.

*****

Bu arada məlum olub ki, İran ərazisində "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizinin tərkib hissəsi hesab edilən Astara-Astara dəmir yolunun tikintisi başa çatıb. Musavat.com-un məlumatına görə, bu barədə İranın "Meh" agentliyi məlumat yayıb. Məlumatla görə, uzunluğu 2.2 km olan "polad yol" iki ölkənin sərhədində tamamlanıb.

Əlavə edək ki, məhz beynəlxalq əhəmiyyətli bu yol ilk dəfə olaraq Azərbaycanla İranın dəmir yolu sistemlərini birləşdirəcək. Daha doğrusu, birləşdirib. Bu, həmçinin, "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizinin işə düşəcəyi günün uzaqda olmadığını xəbərçisidir. Yəqin ki, onun açılış mərasimi də Bakıda reallaşacaq - ermənilərə daha bir pis müjdə. Belə görünür, işğalçı ölkənin qara günləri hələ qabaqdadır. Onun hüzürü isə sadəcə, "jurnal" sayılmalıdır...

*****

Siyasi təhlilçilər də bu və digər məqamlara diqqət yönəltməkdə, məxsusən Bakı zirvəsinin önəmini qeyd etməkdədirlər. Bu xüsusda BTQ dəmir yolunun açılış mərasiminə Qazaxıstan pre-

Bakı zirvəsinin ardınca Tehran sammiti

Ermənistanın "dəmir" blokadası gerçəkləşir

Astara-Astara dəmir yolunun inşası da bitdi, Azərbaycan və İranın dəmir yolu sistemləri, nəhayət, birləşdi; sabah isə Tehrandə Rusiya, İran və Azərbaycan prezidentlərinin üçtərəfli görüşü gözlənilir - işğalçının qara günləri hələ qabaqdadır; düşmən qurtuluş axtarışında...

zidenti Nursultan Nazarbayev və Özbəkistan baş nazirinin qatılması da təsadüfi sayılmır.

"Nazarbayev Bakıya səfəri göstərir ki, həm Transxəzər, həm də Bakı-Tiflis-Qars layihəsi yüksək səviyyədə siyasi dəstək alan layihələrdir". **Bunu axar.az-a açıqlamasında Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğanla birgə, qazax prezidentinin də BTQ dəmir yolu xəttinin açılışında iştirakı və bu fonda layihənin strateji əhəmiyyətindən danışan politoloq İlqar Vəlizadə deyib.**

O da Nazarbayevin Bakıya səfərini təsadüfi saymadığını bildirib: "Qazaxıstan Transxəzər nəqliyyat dəhlizinin Azərbaycandan sonra aparıcı ölkəsi sayılır. Bu baxımdan da bu ölkələrin əməkdaşlığı Transxəzər layihəsinin həyata keçirilməsinə imkanlar yaradır. Transxəzər layihəsi isə BTQ-yə birləşir. Yəni BTQ Transxəzərin davamı hesab olunur. Qazaxıstanın BTQ layihəsi ilə müəyyən bağlılığı var. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xətti tam gücü ilə işə düşdükdən sonra əsas yük daşımalara Qazaxıstan, daha sonra isə Çindən Transxəzər xətti vasitəsilə və Aktau-Bakı marşrutu ilə Avropaya daşınacaq. Avropadan isə əks istiqamətdə, yəni Çinə eyni marşrutla gedəcək. Burada əsas aparıcı ölkə-

lər qismində Türkiyə, Gürcüstan, Azərbaycan və Qazaxıstan çıxış edir. Nazarbayevın səfəri göstərir ki, həm Transxəzər, həm də Bakı-Tiflis-Qars layihəsi yüksək səviyyədə siyasi dəstək alan layihələrdir və onları həyata keçirilməsində hər hansı bir maneə ola bilməz. Çünki Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan və Qazaxıstanın dövlət başçıları Bakı-Tiflis-Qars layihəsinin əsas zamanətçiləri rolunda çıxış edirlər".

*****

Sözsüz ki, hər iki nəqliyyat dəhlizi, xüsusən də artıq işə düşən BTQ yalnız təcavüzkar Ermənistanı rahatsız edir. Təsadüfi deyil ki, son vaxtlar erməni KİV-lərində işğalçı ölkəyə məxsus mal-yüklərin də gürcü tərəfin dəstəyi ilə BTQ ilə daşınması mümkünlüyü tirajlanmışdır.

Lakin politoloq Tofiq Abbasov hesab edir ki, BTQ marşrutunun istismarı qrafikinə nəzarət sadə şeydir və istək olarsa, onu elə qurmaq olar ki, erməni mallarının daşınması mümkün olmasın. Musavat.com-un məlumatına görə, bu barədə o, rusedilli vest.az neşrinə açıqlamasında deyib.

"Bu məsələdə təkə Gürcüstanın yox, Türkiyənin rolu da mühümdür. Yeni layihənin təsisçi üçlüyü arasında bir uzlaşma olmalıdır ki, Ermənista-

nın yeni yola qoşulması əngəllənsin. Vaxtilə bu yolu hətta Gümrüyədək (Rusiyanın Ermənistanıdakı əsas hərbi bazası məhz burdadır - A.X.) uzatmaq cəhdləri olmuşdu. Hansı cəhdlərin qarşısını ki, Azərbaycan sərbəst şəkildə aldı - Ermənistanla həll edilməmiş ərazi bütövlüyünü və işğal altındakı torpaqlarımızda erməni hərbi birləşmələrinin mövcudluğunu əsas götürərək", - deyərək politoloq qeyd edib. Lakin onun sözlərinə görə, gələcəkdə erməni biznes-strukturları tərəfindən BTQ-dən qanunsuz istifadə cəhdləri istisna edilmişdir.

*****

Bu mənada ələlxüsus Gürcüstan hökumətinin üçtərəfli anlaşma və müqavilələrə, Azərbaycan və Türkiyənin köklü maraqlarına saygılı yanaşması çox vacibdir. Rəsmi Tiflis buna, sadəcə, borcludur. Çünki özünün iqtisadi-energetik, siyasi-hərbi təhlükəsizliyinə görə ən əvvəl Ankara və Bakıya minnətdar olmalıdır. Üstəlik, Gürcüstan özü də separatizmdən, qonşu ölkənin işğalından əziyyət çəkir. Rusiyanı işğalçı sayan Tiflis işğalçı Ermənistanı, özü də Rusiyanın bölgədə tək forpostu olan işğalçı Ermənistanı görməzlikdən gələ bilməz.

Yeni həm vəfa borcu, həm də mənəvi borc məsələsi...

□ **Analitik xidmət**

Oktabrın 30-da Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun açılış mərasimində Bakı beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanında təntənəli mərasim keçirilib. Möhtəşəm tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və xanımı Əminə Ərdoğan, Qazaxıstan Respublikasının Baş naziri Bakiyev, Gürcüstanın Baş naziri Giorgi Kvirikaşvili, Özbəkistan Respublikasının Baş naziri Abdulla Aripov, həmçinin Tacikistan və Türkmənistan respublikalarından nümayəndə heyətləri iştirak ediblər.

Prezident İlham Əliyev açılış mərasimində çıxış edərək layihənin əhəmiyyətindən danışdı: "Bugünkü təntənəli mərasimdə qardaş, dost ölkələrdən qonaqlar gəlib. Mən xüsusilə bu gün Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı, Gürcüstan, Özbəkistan, Qazaxıstan baş nazirlərini, Tacikistan, Türkmənistan nazirlərini salamlayıram və bu mərasimdə iştirak etdiklərinə görə onlara dərin təşəkkürümü bildirirəm. Əziz qonaqlar! Sizin bu gün bu mərasimdə iştirakiniz Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun əhəmiyyətini bir daha əyani şəkildə göstərir. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu tarixi layihədir, strateji əhəmiyyətli layihədir. Bu yolun uzunluğu təxminən 850 kilometrdir, onun da 504 km-i Azərbaycanın ərazisindən keçir. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu Avropaya Asiya ilə birləşdirən ən qısa və etibarlı yoldur. Bu yol vasitəsilə birinci mərhələdə 5 milyon, sonrakı mərhələdə 17 milyon, ondan sonra isə daha böyük həcmdə yüklərin daşınması nəzərdə tutulur. Bir sözlə, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsinin önəmli hissəsinə çevrilir".

"Bəziləri Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu layihəsinin uğurla başa çatacağına inanmırdılar. Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan bu layihəni uğurla reallaşdırdı" - deyə prezident bildirdi: "Layihəyə Orta Asiya ölkələri böyük maraq göstərir. Bu yolun Avropa üçün böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycan bir neçə Avropa ölkəsi ilə danışıqlar aparıb, Avropa ölkələri bu dəmir yolu xəttinə böyük maraq göstərir".

Dövlət başçısı qeyd edib ki, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi də böyük önəm daşıyır: "Azərbaycan bu istiqamətdə dəmir yolu şəbəkəsini yaradıb, digər ölkələrdə də bu istiqamətdə dəmir yolunun çəkilməsinə sərəm qoyur. Gələcəkdə Şimal-Qərb və Cənub-Qərb enerji-nəqliyyat dəhlizləri istifadəyə verəcək. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolundan Çin, Qazaxıstan, digər Orta Asiya ölkələri, Avropa ölkələri istifadə edəcək. Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi Hindistandan başlayaraq Rusiyaya qədər ölkələri birləşdirəcək".

İ.Əliyevin sözlərinə görə, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu global layihədir: "Bu yoldan biz böyük vəsait əldə edəcəyik. Bir daha deyirəm ki, bu layihənin həyata keçirilməsi Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstanın birgə səyi ilə başa gəlib. Biz heç yerdən kredit, yardım almadıq. Əminəm ki, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun yolu həmişə açıq olacaq".

Sonra Gürcüstanın baş naziri Giorgi Kvirikaşvili, Qazaxıstanın baş naziri Bakiyev, Gürcüstanın baş naziri Abdulla Aripov çıxış ediblər.

Daha sonra çıxış edən Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirdi ki, BTQ-nin açılış mərasimində iştirak etməkdən məmnundur: "BTQ-nin işə düşməsi ilə Orta Dəhliz layihəsinin əsas hissəsi tamamlanıb. Beləliklə, Londondan Çinə kəsintisiz dəmir yolu bağlantısının qurulduğunu elan edirik. Bu gün açılış mərasimi

Gözlənilən möhtəşəm gün: BTQ rəsmən işə düşdü

İlk qatar prezidentlərin iştirakı ilə yola salındı; Prezident İlham Əliyev: "Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsinin önəmli hissəsinə çevrilir"

keçirilən BTQ yükdaşımalarında xərcləri önəmli miqdarda azaldıcaq. Bu layihə hamımızın ortaq zəhmətidir. Azərbaycanlı qardaşlarımız "Zəhmətlə yeyilən soğan, minnətlə yeyilən baldan şirindir" deyirlər. Bu layihə zəhmətlə, alın teri ilə həyata keçirildiyi üçün çox qiymətlidir. BTQ-nin xalqlar üçün xeyirli olmasını arzulayıram".

Dövlət başçısı qeyd edib ki, BTQ ilə 1 mln. sərnişin və 6,5 mln. ton yük daşınması gözlənilir: "2034-cü ildən işə daşımalar 3 mln. sərnişin, 17 mln. ton yükə çatacaq. Bu layihə ən avantajlı imkanları təqdim edəcək. Çindən gələn yük 12-15 günə Avropa İttifaqı ölkələrinə çatacaq. Hazırda Çindən Avropaya daşınan yükün miqdarı 240 mln. tondur. Bu həcm 10%-nin ortaq dəhlizlə daşınması belə, 24 mln. ton yük deməkdir".

Sonra dövlət və hökumət başçıları Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xəttinin çivlərini vurublar və yoldəyişən qurğunu işə salıblar. Bununla da Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xətti ilə hərəkət edən ilk yük qatarı yola salınıb.

Sonda dövlət və hökumət başçıları qatarla açılış mərasiminin keçirildiyi Ələt limanından Ba-

kı-Tiflis-Qars dəmir yolu xətti ilə Ələt dəmir yolu stansiyasına yola düşüblər.

Qeyd edək ki, BTQ-nin açılışına bağlı ən maraqlı fikirlərdən birini də ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri Robert Sekuta səsləndirib.

Vaxtilə bu layihənin reallaşmasının əleyhinə olan ölkənin səfiri deyib ki, Bakı-Tiflis-Qars (BTQ) dəmir yolunun açılışı Avrasiyada daha yaxşı ticarət əlaqələrinin qurulması istiqamətində atılan növbəti mühüm bir addımdır: "Bu gün açılış olan BTQ Yeni İpək Yolunun müddət İpək Yolunun əhəmiyyəti barədə danışdıq və hesab edirik ki, bugünkü açılış da bu istiqamətdə atılan növbəti bir addımdır".

Yerli ekspertlər də Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun əhəmiyyətini yüksək qiymətləndiriblər.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, layihənin siyasi əhəmiyyəti də iqtisadi əhəmiyyəti qədər böyükdür: "Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu layihəsinin iqtisadi əhəmiyyəti

dir. Çünki Amerika və Avropa istəyir ki, Rusiyadan asılıqları azalsın. Necə ki, ABŞ və Avropa Rusiyadan qaz asılıqlığını azaltmaq istəyir, o cümlədən yük daşımaları ilə bağlı asılıqların da azalmasını çalışır. Çünki Rusiya özü də iddialıdır ki, Çinin bütün malları Rusiya üzərindən Avropaya daşsın. Ancaq buna obyektiv maneələr var. Birincisi, Rusiya ərazisində ləngimələr çox olur. İkincisi, Qərb Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq etdi və rahatlıqla bu malları Rusiya sərhədində qarşılamağa hazır deyil. Ancaq Azərbaycan Qərbin tə-

dir. Çünki Amerika və Avropa istəyir ki, Rusiyadan asılıqları azalsın. Necə ki, ABŞ və Avropa Rusiyadan qaz asılıqlığını azaltmaq istəyir, o cümlədən yük daşımaları ilə bağlı asılıqların da azalmasını çalışır. Çünki Rusiya özü də iddialıdır ki, Çinin bütün malları Rusiya üzərindən Avropaya daşsın. Ancaq buna obyektiv maneələr var. Birincisi, Rusiya ərazisində ləngimələr çox olur. İkincisi, Qərb Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq etdi və rahatlıqla bu malları Rusiya sərhədində qarşılamağa hazır deyil. Ancaq Azərbaycan Qərbin tə-

dir. Çünki Amerika və Avropa istəyir ki, Rusiyadan asılıqları azalsın. Necə ki, ABŞ və Avropa Rusiyadan qaz asılıqlığını azaltmaq istəyir, o cümlədən yük daşımaları ilə bağlı asılıqların da azalmasını çalışır. Çünki Rusiya özü də iddialıdır ki, Çinin bütün malları Rusiya üzərindən Avropaya daşsın. Ancaq buna obyektiv maneələr var. Birincisi, Rusiya ərazisində ləngimələr çox olur. İkincisi, Qərb Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq etdi və rahatlıqla bu malları Rusiya sərhədində qarşılamağa hazır deyil. Ancaq Azərbaycan Qərbin tə-

dir. Çünki Amerika və Avropa istəyir ki, Rusiyadan asılıqları azalsın. Necə ki, ABŞ və Avropa Rusiyadan qaz asılıqlığını azaltmaq istəyir, o cümlədən yük daşımaları ilə bağlı asılıqların da azalmasını çalışır. Çünki Rusiya özü də iddialıdır ki, Çinin bütün malları Rusiya üzərindən Avropaya daşsın. Ancaq buna obyektiv maneələr var. Birincisi, Rusiya ərazisində ləngimələr çox olur. İkincisi, Qərb Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq etdi və rahatlıqla bu malları Rusiya sərhədində qarşılamağa hazır deyil. Ancaq Azərbaycan Qərbin tə-

dir. Çünki Amerika və Avropa istəyir ki, Rusiyadan asılıqları azalsın. Necə ki, ABŞ və Avropa Rusiyadan qaz asılıqlığını azaltmaq istəyir, o cümlədən yük daşımaları ilə bağlı asılıqların da azalmasını çalışır. Çünki Rusiya özü də iddialıdır ki, Çinin bütün malları Rusiya üzərindən Avropaya daşsın. Ancaq buna obyektiv maneələr var. Birincisi, Rusiya ərazisində ləngimələr çox olur. İkincisi, Qərb Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq etdi və rahatlıqla bu malları Rusiya sərhədində qarşılamağa hazır deyil. Ancaq Azərbaycan Qərbin tə-

birliyinə daha da yaxınlaşacaq: "BTQ-nin türkdilli dövlətlər üçün əhəmiyyəti xüsusilə böyükdür. Bu dövlətlər arasında əməkdaşlıq yeni mərhələyə qədəm qoyur. Dövlətlər arasında iqtisadi əlaqələr varsa, istər-istəməz onlar siyasi mənada da bir-birlərinə dəstək verirlər".

İqtisadi ekspert Vüqar Bayramov da qəzetimizə danışarkən vurğuladı ki, Bakı-Tiflis-Qars Azərbaycan üçün vacib layihələrdən biridir: "Bu layihənin reallaşması ölkəmiz üçün heç də asan olmadı. BTQ-nin çəkilməsi ideyası gündəmə gələn zaman inkişaf etmiş ölkələr bu xəttin reallaşmasına qarşı idi. ABŞ, Fransa kimi ölkələr BTQ-nin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı öz banklarına tövsiyə etdilər. Səbəb isə o idi ki, bu dəmiryol xətti Ermənistanın kənar keçirdi. O baxımdan BTQ-nin reallaşması heç də asan olmadı. Uzun zaman və vəsait tələb edirdi. Azərbaycan həmin vəsaiti öz daxili mənbələri hesabına ödədi ki, bu da dəmiryol xəttinin reallaşması üçün çox vacib idi. BTQ geosiyasi, strateji baxımdan Azərbaycan üçün vacib bir xətdir. Bu xəttin Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün indiki dövrdə xüsusi önemi var. Çünki postneft dövründə gəlir mənbələrinin şaxələnməsi olduqca vacibdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün də nəqliyyat dəhlizlərinə ehtiyac var. Bu dəhlizlər olmadan dayanıqlı inkişafa nail olmaq mümkün deyil. BTQ məhz bu nəqliyyat dəhlizinin formalaşması baxımından Azərbaycan üçün vacibdir. Ölkəmiz yalnız tranzit ölkə kimi deyil, həm də təchizatçı ölkə olaraq bu layihədə iştirak edəcək. Bu da beynəlxalq yükdaşımalarının həcmi artıracaq. Nəzərə alsaq ki, birinci mərhələdə 6,5 milyon ton yükün daşınması, təxminən 1 milyondan artıq sərnişinin dəmiryol xəttində istifadə etməsi nəzərdə tutulur, bu, iqtisadi baxımdan çox önəmlidir. Xüsusən dünya bazarında neftin qiymətinin aşağı olduğu dövrdə bu xətdən istifadə olduqca vacibdir. Bu layihə dövlət gəlirlərini artırmaqla yanaşı, Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan arasındakı iqtisadi əməkdaşlığın artırılmasına da töhfə vermiş olacaq".

Sabiq nazir, iqtisadi ekspert Fikrət Yusifov da vurğuladı ki, BTQ Azərbaycanın son illər ərazində regionda reallaşdırdığı ən böyük transmilli layihələrdən biridir: "Bu layihənin reallaşdırılması 10 il müddətində baş tutdu. BTQ Azərbaycana tək-cə iqtisadi dividəntlər deyil, həm də siyasi dividəntlər gətirəcək. Bu dəmiryol xətti qədim İpək yolunun orta xəttinin bərpasıdır. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan üzərindən Şərqdən Qərbə, Cənubdan Qərbe tonlarla yük daşınacaq. Nəticədə ölkəmizə böyük iqtisadi gəlirlər gələcək, yüz milyonlarla valyuta əldə ediləcək. Azərbaycan regionun ən böyük tranzit yükdaşımaları dəhlizinə çevriləcək. Bizim digər bir uğurlu məqsəd isə odur ki, Ermənistan son illər regionda reallaşan bütün global transmilli layihələrdən kənar qalıb. Bu ölkə Dağlıq Qarabağda yaratdığı konfliktlə özünü həmin layihələrdən məhrum edib və yüz milyonlarla vəsaitdən məhrum olub. Layihənin uğurla başa çatması çox önəmlidir. Məsələnin daha mühüm tərəfi isə yeni açılmış Bakı-Tiflis-Qars dəmiryol xətti ilə yükdaşımalarının tarifiyədir. Bu gün bölgədə tranzit yükdaşımaları sahəsində ciddi rəqabət var. Bu şəraitdə tariflərin müəyyənləşməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ölkə başçısının sərəncamı ilə bu məsələ də bir pəncərə sistemi ilə həllini tapacaq. BTQ-nin reallaşması əlaqələrinin yaranması deməkdir. İllərdir ki, Naxçıvan blokada şəraitində yaşayıb. Bu dəmir yolu xəttinin açılması həmin blokadanın da müəyyən mənada aradan qaldırılması demək olacaq".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

“Hafka” adı ilə məşhur olan sahibkar Hafiz Məmmədovun Beynəlxalq Bankın həbsdəki İdarə Heyətinin sədri Cahangir Hacıyevin və ətrafının onu necə iflasa uğratmaları haqda məktub yazıb. Haqqın.az saytına yolladığı məktubunda H.Məmmədov onun başçılıq etdiyi və çöçklənən «Baghlan Group» (BG) şirkətlər qrupunun müflis duruma salınmasından bəhs edib. “Hafka” yazır ki, demək olar ki, bütün aktivlərdən məhrum olub, onun “Bank of Azerbaijan”ı az qala bütün partnyorlarına və əmanətçilərinə borclu qalıb. Azərbaycan iqtisadiyyatına 1,5 milyard dollara qədər sərmayə qoymuş sahibkar özü isə onun üçün məxsusi olaraq qurulmuş borc tələsinə düşüb.

“Cahangir Hacıyev öz işini görüb getdi...”

Hafiz Məmmədov məktubunda yazır ki, keçmiş biznes ortaqlarının və məhkəmə orqanlarının mənəvi, maddi təzyiqləri altındadır. Keçmiş ortaqları onun “Bank of Azerbaijan” bankını axırıncı qəpiyinə qədər soyublar və “Hafka”nın üzərinə yüz milyonlarla dollar borc yükləyiblər. “İndi onlar rəsmi orqanları da işə qoşublar. Mənim keçmiş partnyorum Cahangir Hacıyev öz işini görüb getdi, indi qalanları ayaqlarının altını qazmaqda davam edirlər” - müflis biznesmen yazır.

“Bu, “Canik”ə bağlı şirkətdir və 2013-cü ilin fevralında offşorlarda təsis edilib”

“Hafka” xatırladır ki, prezidentin 2015-ci il 15 iyul tarixli sərəncamı əsasında Beynəlxalq Bankın problemlı aktivləri “Aqrarkredit” ASC-yə verilib. Bura bu və ya digər formada H.Məmmədovun adı ilə bağlı olan kreditlər də daxildir, hansı ki, onların həcmi faizlərlə birlikdə 772.5 milyon manata çatır. “Lakin bu məbləğ düzgün hesablanmayıb. Bunu “Baghlan Group”un Beynəlxalq Banka olan kredit borclarının “Aqrarkredit”

“Hafka” Cahangir Hacıyevi faktlarla ifşa edən məktub yazdı - sensasion gəlişmə

Hafiz Məmmədov: “Pulları “Heaney” alır, ancaq ödəyən mən oluram?”

QSC-yə ötürülməsini əks etdirən cədvəl də təsdiqləyir” - “Hafka” yazır. Həmin cədvəldən məlum olur ki, “Hafka”nın borclarının ümumi məbləğindən bir hissəsi - 112.1 milyon dollar və 3.6 milyon avro “Heaney Assets Corporation” adlı şirkətin adındadır. Hansı ki, həmin şirkətin uzaqdan-yaxından “Hafka” ilə heç bir bağlılığı yoxdur.

“Bu, “Canik”ə (Cahangir Hacıyevi nəzərdə tutur - E.H.) bağlı şirkətdir və 2013-cü ilin fevralında offşorlarda təsis edilib. Rusiyada vergi qeydiyyatından keçib” - deyər “Hafka” qeyd edir.

“Cinayətkar yollarla “Canik” bu perspektivli layihəni əlindən aldı”

Nəzərə çatdırır ki, bu şirkətin qeydiyyatdan keçməsinə bir neçə ay sonra - iyunun 19-da “Canik” və “Hafka”nın

digər “ümumi dostları” onu məcbur ediblər ki, “Bahar Operating Company” əməliyyat şirkətinin (“Bahar” və “Qum dəniz” yataqlarını istismar edir) prezidenti, eyni zamanda direktorlar şurasının sədri vəzifəsindən imtina etsin.

“Məni əməliyyat şirkətinin direktoru vəzifəsindən kənarlaşdırdandan sonra “Canik” asanlıqla “Baghlan Group”un “Bahar Energy” layihəsindəki payını əlindən aldı. Və cəmi 27 gün sonra Azərbaycan Beynəlxalq Bankı C.Hacıyevə bağlı “Heaney Assets Corporation” şirkətini səxavətlə kreditləşdirməyə başladı. Bunun sayəsində şirkət “Bahar” və “Qum dəniz” yataqlarının işlənməsində 7.4 faizlə pay sahibi oldu. Bu cür ustalıqla, cinayətkar yollarla “Canik” bu perspektivli layihəni əlindən aldı. Və bu nəinki mənim layi-

hədəki payımın əldən çıxmasına, eləcə də “Baghlan Group”un digər aktivlərinin itirilməsinə gətirib çıxardı” - “Hafka” yazır.

Məktubda bildirilir ki, “Canik” o vaxt yeni qeydiyyatdan keçmiş “Heaney” şirkətinə cəmi 27 günün içində “MBA-Moskva” törəmə bankı üzərindən 105.2 milyon dollar və 3 milyon avro kredit verib. Kreditlərin verilməsi üçün heç bir girov alınmayıb, pullar kağız üzərində mövcud olan şirkətin adı veksellərinə dəyişdirilib. Hansı ki, bu veksellərin üzərində heç şirkətin möhürü də olmayıb. Veksellərin alqı-satqısı haqda müqaviləni “MBA-Moskva” bankı ilə Əbdürrəhman Vəzirovun qohumu Zaur İsayadə imzalayıb: “Və Beynəlxalq Bankın problemlı kreditlərinin “Aqrarkredit”ə verilməsi zamanı

nəyə görə isə “Heaney Assets Corporation” şirkətinin həmin borclarını da faizləri ilə birlikdə mənim ayağıma yazıblar” - Hafiz Məmmədov bildirir.

““Canik”in “Heaney” şirkətinə ayırdığı kreditlər...”

“Hafka” onu da yazır ki, C.Hacıyev öz şirkətinə krediti illik cəmi 5.5 faizlə verib. “Hafka”ya isə kredit “hörmət əlaməti olaraq” illik 12-18 faizlə verilib. “Hafka” yazır ki, Beynəlxalq Bank “Canik”in şirkətini səxavətlə maliyyələşdirdiyi halda həmin vaxt ona “Bahar Energy” layihəsindəki payını maliyyələşdirmək üçün təcili lazım olan 6 milyon dolları vermədi. Hansı ki, həmin məbləğ layihənin tam işə düşməsi üçün kifayət idi. “Bu gün mənə tam bəllidir ki, “Canik”in “Heaney” şirkətinə ayırdığı kreditlər təkə “Ba-

har” yatağının maliyyələşdirilməsinə deyil, onun Albaniyadakı layihəsinə də yönəldilib. Bu sxem mənim fikrimcə, hüquq-mühafizə orqanlarını maraqlandırmalıdır. Çünki həmin məbləğin 45.9 milyon dolları və 2.4 milyon avrosu Albaniyaya köçürülüb. Bu pullar “Canik”in qalmaqalı Albaniya milyonları ilə əlaqəlidir. Pulun 59.4 milyon dollar və 1 milyon avro hissəsini isə “Canik” bərbəşə və ya dolayısı ilə “Bahar Energy”yə yönəltdi. Daha dəqiqi pulların 29 milyon dollarını “Canik” “Baghlan Group”un törəmə şirkəti “Baghlan Group BV”nin buraxdığı avrobonddan alınmasına sərf elədi. Beləliklə də C.Hacıyev akselerasiya elan etmək, yaxud bank dilində desək, şirkətin buraxdığı bütün avrobonddan dərhal ödənilməsinə tələb etmək hüququ qazandı. C.Hacıyev daha 21 milyon dolları bizim layihədəki keçmiş tərəfdaşımız “Greenfield Petroleum”a verdi. Və mənə layihədən faktiki kənarlaşdırdı. Ona görə də mən həmin şirkətlərin maliyyə öhdəliklərinə görə heç cür cavabdeh ola bilmərəm. Bu, gülməli vəziyyətdir-pulları “Heaney” alır, ancaq ödəyən mən oluram?” - “Hafka” yazır.

Qeyd edək ki, C.Hacıyev öten ilin oktyabrında məhkəmə hökmünə əsasən 15 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

□ E.HÜSEYNOV

Qatardan qaçan dustaq 3 yerdə kameraya düşüb

“Qoca”nın Rusiyada gizlənəcəyi ehtimalı var

Şirvandan Bakıya etap edilən zaman Biləcəri dəmiryol stansiyasında qaçan dustaq “Qoca” ləqəbli Etibar Məmmədovun axtarışları davam edir. O və digər məhkum 1989-cu il təvəllüdü Əli Ağami Bakı-Astara-Bakı planlı dəmir yolu qarovulu ilə Bakı şəhərinə müşayiət zamanı xüsusi vaqondan qaçmağa müvəffəq olsalar da, az sonra Şirvan şəhərində ələ keçmişdi. E.Məmmədovun isə axtarışları hələlik nəticə vermirdi.

Redaksiyamıza daxil olan məlumatlara görə, qaçış planı baş tutandan sonra E.Məmmədovun şimal istiqamətinə hərəkəti haqda məlumatlar əldə olunub. Onun bir neçə nəzarət kamerasına düşməsi haqda da xəbərlər var. Bildirilir ki, E.Məmmədov qaçışdan sonra Ə.Ağamidən ayrılıb və ona hara gedəcəyi haqda məlumat verməyib. Belə ehtimallar var ki, E.Məmmədov Rusiyaya keçə bilər. Onun Rusiyada bazarlarında kriminal aləm

üzvləri ilə əlaqələri olduğu da bildirilir.

Qeyd edək ki, Ə. Ağami və E. Məmmədov oktyabrın 23-də Bakı-Astara-Bakı planlı dəmir yolu qarovulu ilə Bakı şəhərinə müşayiət zamanı xüsusi vaqondan qaçıblar. Ə.Ağami Cinayət Məcəlləsinin 120.2.2-ci (xuliqanlıq niyyəti ilə adam öldürmə) və 228-ci (qanunsuz olaraq odlu silah saxlama), E. Məmmədov isə Cinayət Məcəlləsinin 234.4.3-cü (külli miqdarda narkotik vasitələrin satı-

Etibar Məmmədov

şı) maddəsi ilə ittiham olunaraq həbs olunub. Onların cinayət işinə Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə baxılır. Vaqondan qaçmazdan bir neçə gün öncə dövlət ittihamçısı E. Məmmədovla Ə. Ağaminin hər birinin ayrı-ayrılıqda 19 il müddətə azadlıqdan məhrum edilməsini istəyib. Mühafizə altından qaçdıqlarına görə Cinayət Məcəlləsinin 304.2.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunaraq barələrində həbs-qatimkan tədbiri seçilməklə axtarış elan edilmişdi.

E.Məmmədov kriminal aləmdə böyük nüfuza malikdir. “Qoca”, “Etibar Hacıqabullu”, “Brodyaq Etibar” ayamaları ilə tanınır. O, uşaq yaşlarında cinayət törədib, yetinlik yaşına çatmayanlar üçün nəzərdə tutulan müəssisəyə - “maloletka”ya göndərilib. Orada “ob-

şak” yaradıb və nəzarətçini öldürüb. Azadlığa çıxdıqdan sonra Bakıda və Azərbaycanın başqa bölgələrində kriminal “razborkalar”a qoşulub. Dəfələrlə xirda cinayətlərə görə saxlanılıb, lakin bir müddət sonra azadlığa çıxıb. “Qoca” Azərbaycanda həbsdə olan “Lotu Quli” ləqəbli kriminal aləm üzvü Nadir Səlifova yaxınlığı ilə seçilir. O, 2015-ci ilin noyabrında Şirvan şəhərində 2 nəfərin xuliqanlıq zəminində qətlə yetirilməsi cinayətindən sonra həbs edilib. Belə ki, Şirvan şəhərində kriminal “razborka” zamanı Elvin Nəciyev və Zaur Sarıbalayevin qətlə yetirilmələri ilə əlaqədar tutulan 5 nəfər arasında olub. Qətlə yetirilən Elvin Nəciyev isə kriminal aləmdə “Kritiy Elvin” adı ilə tanınır. Hazırda bu işə Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə baxılır. E.Məmmədovun N.Səlifovun yaxın ətrafına sığınacağı ehtimalı da nəzərdən keçirilir. Hazırda kriminal aləm üzvünün hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarışları davam etdirilir.

□ E.HÜSEYNOV

22 illik fasiləsiz həbsdən sonra azadlığa çıxan Nadir Səlifovun ("Lotu Quli") daimi yaşayış üçün Türkiyəni seçməsinin maraqlı detalları üzə çıxıb. Kriminal aləmlə az-çox yaxınlığı olanlar, bu aləmdə baş verənlərdən xəbərdar olanlar bilirlər ki, Türkiyə dövləti "Kabadayı" deyilən kəsimə son dərəcə dözümlüdür. Kriminal dünya üzvlərinə qarşı Türkiyə dövlətinin işinə qarışmayınca hər hansı bir hərəkətə keçilmir. Odur ki, Türkiyə bütün dünyanın kriminal dairələrinin, təqib olunan siyasətlərin rahat yerləşmə məkanına çevrilir.

Düzdür, ara-sıra rahatlıq pozulur, qan su yerinə axır və sonradan heç nə olmamış kimi yenə də həyat öz axarına qaydır. Çeçen əsilli siyasətlərin Rusiya xüsusi xidmət orqanları tərəfindən "ovlanması" haqda dünya mətbuatı illər əvvəl yazırdı. Yeni Türkiyə gündəmi üçün belə olaylar yad deyil. Sonuncu dəfə Türkiyədə, Beşiktaşın mərkəzində ciddi qoruma altında olan azərbaycanlı "qanuni oğru" Rövşən Caniyev öldürüldü. İllər əvvəldən Türkiyədə mənzillənən "Rövşən Lənkəranski"nin öldürülməsi kriminal dünyanı əməlli silkələmişdi. Türkiyədə buna qədər də belə qətlər, döyülmələr, təqiblər olmuşdu. Sonra da davam edirdi. Elə "Rövşən Lənkəranski"nin qətlinə bir neçə ay sonra onun yaxın adamı "qanuni oğru" Rafiq Eyvazovun Türkiyədə döyülməsi də bunu sübut edir. 2013-cü ildə

R.Eyvazov Bakıda silahla tutulmuşdu. O zaman yayılan xəbərlərdə deyilirdi ki, R.Eyvazovu "taclandırmaq" üçün "Lotu Quli"yə problem yaratmaq üçün hazırlanıb. Lakin bu plan baş tutmadı, onu Türkiyədə tapıb döyməklə, cəzalandırmaqla məsələni bitirdilər. "Lotu Quli"nin qardaşı - "qanuni oğru" Namiq Səlifov da bir neçə ildir Türkiyədə yaşayır.

Kriminal dünyanın cənnət məkanı Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri hesab edilir. Bir zamanlar "Rövşən Lənkəranski"nin də Dubayda mənzilləndiyi deyilirdi. Sonradan o, Türkiyəyə köçdü və qoruma altında olmağı onu gülləbaran edilərkən öldürülməkdən sıjortalamadı. Maraqlı məlumatlardan biri də budur ki, BƏƏ-də bu günə qədər kriminal aləm üzvlərindən kimsə öldürülməyib.

"Lotu Quli" hazırda İstanbulda təbrikləri qəbul edir. Ru-

"Lotu Quli" kriminal aləmin liderinə çevrilir

"Oğru dünyası"nın Türkiyəyə axışmasının sirri bilindi; "kriminal aləm" böyük dəyişikliklər ərəfəsində

siya mətbuatı yazır ki, onun azadlığa çıxması yaxın zamanda "kriminal dünya"da böyük dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər. "Oğru aləmi"nin yuxarı eşəklənib. Saxlananlardan biri də Zaurun doğma qardaşı Emin

"ümidlə" baxılıb. Bunlar "Şakro Molodoy" və "Yaponçik" olub.

"Lotu Quli"nin hər ikisindən üstün cəhəti var - gəncliyi, 45 yaşındadır. Üstəlik, "Rövşən Lənkəranski"nin qətlinə sonradan onun olan bütün sərvət Şakronun və Cvanqveladzenin bütün etirazına baxmayaraq "Lotu Quli"nin ixtiyarına verilib. Etiraz edən isə ancaq Rövşən Caniyevin yaxın qohumu Zaur Əhmədov olub. O, indi də Quli ilə "müharibə vəziyyətindədir".

Quli azadlığa çıxdıqdan dərhal sonra Peterburqda onun dostu Elşən Məmmədovun ehtimal edilən qatilləri saxlanılıb. Saxlananlardan biri də Zaurun doğma qardaşı Emin

rum edilib.

Kriminal dünyası buna dərhal reaksiya verib. Hüquq-mühafizə orqanlarının rəhbərlərinə M.Səlifov və Məmmədovun təcili azadlığa buraxılması tələbi ilə ultimatum göndərilib. Əks təqdirdə, kriminalitet bütün həbsxana və koloniyalarda qiyam qaldırmaqla hədələyib ki, bu da özünü çox gözəltməyib. 15 fevral 2005-ci ildə 200-dək məhbus 11 saylı Ciddi Rejimli İslah Əmək Koloniyasında qiyam qaldıraraq, üçmərtəbəli kəzarmanın damına qalxaraq qanıqan adlandırdıqları koloniya rəisi Oqtay Həsənovun istefasını tələb ediblər. Növbəti gecə aksiyalar 13-cü koloniyada başlayıb. Bu dalğanı yaradan məhz Nadir Səlifov idi.

M.Səlifov 7 il həbsdə oturandan sonra 2012-ci ildə azadlığa çıxıb. Hazırda Müşfiq Səlifov Türkiyədə yaşayır və Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə müraciət edərək bəraət almaq istəyir.

"Lotu Quli" indiyə qədər 22 il dəmir barmaqlıqlar arasında olub ki, onun da 10 ilini Qobustan qapalı tipli həbsxanasında keçirib. O, daha 5 il də həbsxanada qalmalı idi. N.Səlifovun işinə baxılıb və "qanuni oğru" vaxtından əvvəl azadlığa buraxılıb.

□ E.HÜSEYNOV

"Ded Xasan"ın ölümü - Kreml öldürdü, yoxsa Rövşən...

Yaxud oğru dünyasının kart "siyasəti"

Son zamanlar Azərbaycanda "oğru dünyası, oğru ideyası" söhbətləri güclənib. Söhbətlərdən ilhamlanıb qazamatlardan qaçanlar da indi az deyil. Misal üçün, ötən həftə iki çox təhlükəli cinayətkar - "Etibar Hacıqabulinski" və Əli Ağami Şirvana dəmir yolu ilə "etab" edilərkən qəfil yoxa çıxırlar. Caniləri bu yola hansı qüvvə təhrik edib?

Sözsüz, "oğru ideyası" söhbəti.

Mövzunun start nöqtəsi başlayır 16 yanvar 2013-cü ildən. Həmin tarixi gün Moskvada "Köhnə fayton" restoranının həyətinə gör bir kim qətlə yetirilir - "Ded Xasan" isimli qanuni oğru" Aslan Usoyan!

Moskva mətbuatı ağızını

açıb gözlerini yumur. İki pənçəsini bir ayaqqabıya dirəyir ki, bəs qətlin icraçıları, sifarişçiləri azərbaycanlılardı. Rövşən Lənkəranskinin şəkli bütün Rusiya saytlarını bəzəyir o vaxt. Ümumi bir fikir yaranır tezliklə "Ded Xasan"ın qətlə bərədə. Bəs guya qocaman avtoriteti o dünyaya gənc azərbaycanlı balası Rövşənə göndərib.

***

Əslinə qalsa, bu qətlə Rövşən Lənkəranskinin birbaşa dəxli yoxdur. Ded Xasan kimi "qanuni oğru" hakimiyyət Olimpiyada gətirən də, ordan cəhənnəmə itələyən də tək bir qüvvədi - Kreml bonzaları.

Əgər Kreml hiyləgərcəsinə bu qətlə azərbaycanlıların, Rövşəninin boynuna atırsa, demək, necə deyirlər, "torbada pişik var". Demək... Demək, rəsmi Kreml "Ded Xasan"ın əvəzində indi məhz Rövşənə görmək istəyir.

Bəli. Oğru dünyasında ha-

kimiyet dəyişikliyi adətən məhz bu cür baş tutur. Dövlət "Ded Xasan"ı öldürür. Elan edir bəs qətlə Rövşən həyata keçirib.

Rövşən kimilər bu vaxt ağıllı olmalı, Kremləndən gələn siqnala müsbət cavab verməli, qətlə öz boyunlarına götürməlidirlər.

Sonra oğru dünyası öz təcini gətirib verəcək sənə. Əvəzində sən cibindən öz oğru kartlarını çıxarmalısan. Atmalısan qarşıdakı alçaq masa üzərinə. Qarşı tərəflə öz yeni oyununa başlamalısan.

Oyun zamanı "oğru ideyası"nın 7 təməli sütünə daim gözünüzə canlanmalıdır: 1. "Oğru ideyası"na daimi, fanatik sədaqət. 2. Səmimiyyət. 3. Gəncləri daim ideyaya cəlb etmək. 4. Hüquq-mühafizə işçiləri ilə heç bir əlaqə saxlamamaq. 5. Siyasi fəaliyyətlə məşğul olmamaq. 6. Qazamatlarda, əmək-İslah düşərgələrində oğru hakimiyyətini təmin etmək. 7. "İçəri"dəki oğru mütələq kart oynamağı bacarmalı, özünəməxsus oyun kartlarına mütələq malik olmalıdır.

***

Rövşən Lənkəranskinin cibində belə kartlar olubmu heç? Məncə, hə, olub yəqin ki. "Tuz"lar Rövşənə sual versəy-

di bəs "Qazamatda neynəmişən?", o, həmin suallara bir cəhətlə cavab verməliydiniz. Masa üstünə bir dəstə oyun kartını atmalıydınız. Ətrafındakıları öz oyununa dəvət etməliydiniz.

Oxşar oyun kartları məşhur falçılar, el loğmanları arasında da mövcuddur. Deyilənə görə, bu oyun kartları möcüzə yaratmaq qüdrətinə malikdirlər. Xəstəni sağaldıb, dərdlərə əlac tapırlar.

Belə kartlara Avropada, Rusiyada bəzən "Svedeborq kartları" deyirlər.

***

İstəyirsən oynadığın oyun kartları sənə uğur, uduş gətirsin, hə? Nəbədə... Bir də deyirəm, nəbədə dükana girib oradan özünə oyun kartı alasan. "Svedeborq kartları"nın möcüzəsi orijinallığında, bir də tək nüsxədə olmağındadır.

Oğru kartları da o cümlədən gerek mütələq... hökmən orijinal, tək nüsxədə olsun. Zərgərlərə layiq əl işinə bənzəsin.

Qazamatlarda bu cür oyun kartları adətən "qanuni oğru"ların dərin cibindən çıxır. Kartlar həqiqətən möcüzəlidir elə bil. Əvvəla, gözəl əl işi nümunəsidirlər. Kənardan baxanda anında hayıl-mayıl edirlər.

***

Oğru qazamatdaykən oyun kartlarını özü yaradır. 36 kartda əvvəlcə 4 əsas rəqibinin şəkllərini təsvir edir. Bu, rəqib "şahlar"dı. Sonra 4 öz silahdaşının, əslində kəllərinin şəkllərini əlavə edir o bu kartlara. Bu,

"valet"lərdi. Növbədə sonra "sevgili cananlardı" - oğurların sevgililəri. Sonuncular da adətən 4 nəfər olurlar.

"Tuz"lar gəldikdəysə...bu, qanuni oğurların özüdür. Bir növ "qurdlar vadisi"dir.

Qazamatdakı dustaqlar, lotunun verdiyi bu kartlarla aralarında günlərlə oyun oynaya bilərlər. Növbəti oğru davası, haqq-həqiqət axtarışları, ağı-

lı-ağır suallara cavablar... Bəli, bütün bunlara qazamatlarda oyun vasitəsilə cavab axtarılır. Bir də görürsən qonşu kameralardakı məhbuslar arasında kart oyunu başlayıb günlərlə davam edir.

Məhbəslərdə hər hansı bir sualın cavabı da mütələq kart oyunu vasitəsilə tapılır. Oğru kartları atır masa üzərinə. Mövzunu təyin edir. Sonra ya Allah,

uzun-uzadı oyun başlayıb bəzən günlərlə davam edir.

Zindan dilində belə kartlara "pulemyot", bəzən "stos" da deyirlər. Kartsız oğru, kartsız kamera öz adını doğrultmur. Belələri adətən ciddiyyə alınır. Adam yerinə qoyulmur.

***

İstəyirsən biləsən Ded Xasanın qətlə necə həyata keçirilib? Planlaşdırılıb?

Heç nə. 1958-ci ildə baş vermiş bir oxşar əhvalatı yadınıza salın. O zamanlar Nikita Xruşşov həbs düşərgələrindəki bütün qanuni oğru sındırmaq məhv edir. Şəxsiyyətini kiçildir. Oğurlar, öz adətərinə görə, əvvəlcə fikrə dalırlar neynəsinlər bu cəza tədbirlərinə qarşı. Sonra, təbii, öz aralarında kart oyununa start verirlər. Məğlub tərəf ayırd edilincə qarşısında şərt qoyulur-gədin bax bu düşmənimizi qətlə yetirin. Killər öz qurbanının şəklinə baxınca orda SSRİ xalq artisti Maks Bernesi tanıyır. Məlum olur ki, tövbəkar oğru surətini "Gecə patrulu" filmində yaratdığına görə o, ümumittifaq oğru adlandırılıb.

"Ded Xasan"ın ölüm ssenarisini buna çox oxşardır. Hadisələrin axarı, dramaturgiyası eynidir. Əvvəlcə Rövşəndən tələb edilirdi ki, öz kartlarını masa üzərinə atsın.

Sonra dörd qanuni oğru oyuna başlayırlar öz aralarında. İki gün sonra məğlub tərəf təyin edilir. Deyir borcum nədi?

Ortada açıq-aşkar heç kimin adı çəkilmir. Sadəcə, Aslan Usoyanın şəkli atılır ortaya. Borclu vəzifəsini bilib, başını azcana aşağı-yuxarı qaldırır.

Sonra xəbər gəlir ki, bəs Aslan Usoyanı Moskvanın "Köhnə fayton" restoranı qarşısında "Val" snayper tüfəngindən açılmış yayımlı atəşi ilə qətlə yetiriblər.

Vessalam. Bu qədər. Üçcə il sonra Rövşən də oxşar bir ssenari ilə aradan götürülür.

□ HƏMİD HƏRİSÇİ

Sentyabrın 25-də kürd muxtariyyətində "müstəqillik" referendumu keçirilməsi prosesinə rəhbərlik edən Məsud Bərzaninin Kerkük uğursuzluğundan sonra istefa verməsi kürd separatçıları və onları himayə edən qüvvələri xəyal qırıqlığına uğradıb. Düzdür, İraqın tərkibindən çıxmağı və "müstəqil kürd dövləti"ni qurmağı hədəfləyən Bərzani ABŞ-ın onlara xəyanət etdiyi iddiasını irəli sürür, ancaq bəzi ehtimallara görə, muxtar hökumətin rəhbərinin istefası əslində əvvəlcədən planlaşdırılmış bir oyundur.

Eyni zamanda oktyabrın 1-də "müstəqillik referendumu" keçirən İspaniyanın Kataloniya vilayətində də maraqlı proseslər cərəyan edir. Belə ki, ötən həftə İspaniya hökuməti Kataloniya parlamentinin buraxılması barədə qərar qəbul etdi.

İspaniyanın baş naziri Mariano Rajoy bəyan edib ki, yeni seçkilərin dekabrın 21-də keçirilməsi nəzərdə tutulub. Kataloniya lideri Karles Puçdemon və onun rəhbərlik etdiyi hökumət üzvləri vəzifələrindən kənarlaşdırılıblar. İspaniya Senatu "müstəqillik" sevdasına düşən Kataloniyanın muxtariyyətini də ləğv edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan separatçılıqdan əziyyət çəkən ölkə olaraq, həm İraq, həm də İspaniyadakı separatçılığı pisləyib. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev modern.az-a açıqlamasında deyib ki, Azərbaycan artıq 30 ilə yaxındır ki, separatçılıqdan əziyyət çəkir. "Ermənistan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və ətraf yeddi rayonunu işğal edib və işğal edilmiş ərazilərdə köklü Azərbaycan əhalisinə qarşı etnik təmizləmə törədib. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü və işğalı hələ də davam edir".

Azərbaycan daxil olmaqla, dünyanın heç bir ölkəsi və teşkilatı

Bako Saakyanı Bərzaninin taleyi gözləyir

Qarabağ separatçıları üçün əcəl zəngi yaxında çalına bilər; beynəlxalq aləm dünyada separatçıların boy verməsinə imkan vermədi, Azərbaycan üçün unikal şans

latı sözügedən bölgələrdəki referendumların legitimliyini tanımadı, ərazi bütövlüyünə önəm verdi. Bu isə sözsüz ki, ərazi bütövlüyündə separatçı rejimin mövcud olduğu, işğalla üz-üzə qalan Azərbaycanın aktivinə yazılması gedişatdır.

Azərbaycan BMT nizamnaməsinin 51-ci bəndinə uyğun olaraq, Ermənistanın ölkəmizə qarşı işğalına hərbi, siyasi və digər vasitələrlə cavab verə bilər.

Bunu axar.az-a BMT-nin baş katibi Antonio Quterreşin Kataloniya ətrafında baş verənləri İspaniyanın daxili məsələsi adlandırması fonunda eyniadlı beynəlxalq təşkilatın Dağlıq Qarabağ laqeyd münasibətinin səbəbləri ilə bağlı danışıqdan Azərbaycan keçmiş xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarov deyib. Politoloq Kataloniya hadisələri ilə Qarabağ məsələsi arasında paralellərin aparılmasının tərəfdarı olmadığını bildirib:

"Bizdə Kataloniyada olduğu kimi separatizm problemi yoxdur. Azərbaycanın əraziləri bəzə Ermənistan tərəfindən işğal olunub. Bu, separatizm deyil, irredentizm (etnik siyasət halında ərazi iddiası) siyasətidir. Faktiki olaraq Ermənistan hərbi işğaldan sonra Azərbaycan ərazilərini aneksiya etmək siyasəti yürüdür. Ermənistan məhz bu cəhdlərin üstünü örtmək üçün separatizm problemi uyduraraq müstəqil dövlət qurmaq istəyir. Bunların hamısı cəfəngiyyətdir. Ümumiyyətlə, bu proseslər, bildiyiniz kimi, "Miatsum" şüarı adı altında keçirildi. İndi də demək olar ki, işğal olunmuş torpaqlar və Ermənistan eyni siyasəti, iqtisadi və hərbi qurumlardır. Təbii ki, ikili standartlar mövcuddur. Hesab edirəm ki, Azərbaycan BMT nizamnaməsinin 51-ci bəndinə uyğun olaraq, Ermənistanın ölkəmizə qarşı işğalına hərbi, siyasi və digər vasitələrlə cavab verə bilər. Çünki bu, bir növ sözügedən bəndin bəzə tələbidir. Bu hüquqi imkanlar faktiki olaraq beynəlxalq hüquq çərçivəsində Azərbaycan üçün mövcuddur".

"Şimali İraq Kürd Muxtariyyəti və Kataloniyada baş verən separatçı hərəkatlara münasibətdə Bağdad və Madridin nümayiş etdirdiyi mövqe, həmçinin regional və global güclərin yanaşması İraq və İspaniyanın mövcud konstitusiyalarının, BMT Nizamnaməsinin və Helsinki Yekun Aktının prinsiplərinə tamamilə uyğundur və əslində belə də olmalıdır".

Bu fikirləri isə politoloq Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"ə açıqlamasında söylədi. Ekspertin fikrincə, İraqda və İspaniyada baş verən hadisələrin şübhəsiz ki, oxşar və fərqli cəhədləri var: "İraq Kürd Muxtariyyətinin davranışları separatizmin ən son, yeni silahlı mərhələsidir. Kataloniyada baş qaldıran separatçı hərəkatın tarixi İraqla müqayisədə daha çox olsa da, İspaniyanın bu bölgəsində cərəyan edən prosesləri separatizmin ikinci - siyasi mərhələsi kimi qiymətləndirmək olar. Biz postsovet məkanında Rusiyanın xeyir-duası ilə

baş verən, həmçinin işğalla müşayiət olunan separatizm dalğasından sonra bu prosesin bir neçə prezidentinin şahidi olmuşuq. Onları bütövlükdə əhatə etmək çətin olduğu üçün, biz, sadəcə, Avropada baş verən bəzi prezidentlərə diqqət çəkə bilərik. İlk olaraq, Kosovo prezidentinə diqqət yetirək. 2008-ci ildə Kosovonun müstəqilliyinin BMT üzvü olan 197 ölkənin 111-i tərəfindən tanınmasının əsas səbəbi Rusiyanın destruktiv davranışları və Serbiyanın hakim dairələrinin buraxdığı kobud səhvlərdir. Əslində bu gün Serbiyanın ərazi bütövlüyünün pozulmasının ən böyük səbəbkarlarından biri Rusiyadır. Kosovonun müstəqilliyinin tanınması və bunun üçün əlverişli şəraitin yaranması ən çox Moskvanın maraqlarına uyğun gəlirdi. Çünki bu fakt Rusiyanın postsovet məkanındakı separatçı hərəkatlarına haqq qazandırmaq üçün əlverişli arqumentlər yaradırdı".

Politoloqa görə, Avropada separatizm hərəkatının yaratdığı növbəti konflikt şübhəsiz ki, Kataloniyadakı separatizm dalğasıdır: "Avropa İttifaqının Kataloniyada baş verən proseslərə yanaşması isə heç də İspaniyanın ərazi bütövlüyünün müdafiəsində qaynaqlanmışdır. Bu, daha çox özünümüdafiə instinktinin yaratdığı münasibətdir. Şimali İraq Kürd Muxtariyyətində baş verənlərə münasibətin də adekvat olmasında Kataloniyada referendumqabağı cərəyan edən proseslərin də təsiri olmamış deyil. Yeni mümkün deyildi ki, Qərb eyni vaxtda baş verən iki separatçı hərəkatı bir-birindən fərqləndirsin. Bununla yanaşı, kürd muxtariyyətinin müstəqillik istəyinin iflası uğramasında region dövlətlərinin, xüsusilə də Türkiyə və İranın, eləcə də mərkəzi İraq hakimiyyətinin də rolu kifayət qədərdir".

Baş verənlərin Azərbaycan üçün əhəmiyyətinə gəldikdə, E.Mirzəbəyli bildirdi ki, Kataloniya və İraq Kürd Muxtariyyətində baş verən hadisələrdən sonra heç bir ölkə separatizmin açıq şəkildə dəstəkləməyə cəsarət etməyəcək: "Avropa İttifaqının öz strategiyasına dövlətlərin ərazi bütövlüyünün qorunmasını labüdlüyü kimi mühüm bir bəndi əlavə etməsi də bundan xəbər verir".

Ekspertimizin sözlərindən belə aydın olur ki, son hadisələr Ermənistan və Qarabağ separatçıları üçün heç də yaxşı perspektiv vəd etmir. İraqın və İspaniyanın ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşan beynəlxalq aləm heç bir halda Azərbaycan ərazilərində ikinci erməni dövlətinin yaradılmasına imza ata bilməz, erməni separatçıları bu realığı nə qədər tez anlasalar, özləri üçün faydalı olar. Əks təqdirdə, günün birində baş separatçı Bako Saakyan da Bərzani kimi başına döyməli olacaq. Belə demək mümkündürsə, Qarabağ separatçıları üçün də əcəl zəngi hər an çalına bilər...

□ E.PASAŞOV

Rusiya və İranın dağılması Azərbaycana sərf edərmi?

ABŞ-ın "Stratfor" keşfiyat-analitik mərkəzinin rəhbəri Corc Fridmanın 2030-cu ilə bağlı verdiyi proqnozlar ətrafında gedən müzakirələr Azərbaycanda da qızışır. Proqnozda təcavüzkar Ermənistanın xəritədən silinəcəyi, Dağlıq Qarabağ ərazilərimizin geri qaytarılacağı, Azərbaycan-Türkiyə ittifaqının daha da möhkəmlənəcəyi ilə bağlı müsbət yerlər olsa da, qonşu ölkələrimiz olan Rusiya və İranla bağlı hissələr narahatedicidir.

Fridman hər iki ölkənin dağılacağını deyir. Ekspertlərin bunun Azərbaycan üçün hansı sonuclarla nəticələne biləcəyi barədə fikirləri birmənalı deyil. Çoxları Dağlıq Qarabağın itirilməsində Rusiyanın iştirakını nəzərə alaraq, eləcə də, Cənubi Azərbaycanı əsarətdə saxlayan İranın olduğunu önə çəkərək, şimal və cənub qonşumuzun dağılmasını istəyir. Bunun əksini düşünərək, Azərbaycanın həmin hadisələrə hazır olmadığını deyirlər də az deyil. Xüsusilə region qarışırsa, Azərbaycan kimi kiçik ölkələrin bunun altından çıxma bilməyəcəkləri qeyd olunur.

Elçin Mirzəbəyli: "Bizim nağıl dinləməyə nə vaxtımız var, nə də niyyətimiz"
Əhəd Məmmədli: "Rusiyanın dağılmasına Azərbaycan indidən hazır olmalıdır"

Politoloq Elçin Mirzəbəyli birmənalı şəkildə Fridmanın proqnozlarının reallıqdan tam uzaq olduğunu söylədi: "Öncə qeyd edim ki, "Stratfor" ictimaiyyətlə işləyən bir təşkilatdır. Bu qurumun hazırladığı və ictimaiyyətlə paylaşdığı hesabatlar da ilk növbədə ictimai rəyin öyrənilməsinə və yönləndirilməsinə xidmət edir. Corc Fridmanın fikirlərində yeni heç bir şey yoxdur. Fridmanın proqnozları kimi təqdim olunan mülahizələr isə elə onun "Amerikanın gizli müharibəsi"

kitabında bu və ya digər şəkildə öz əksini tapıb. Fridmanın "proqnozları" o zaman reallığa çevrilə bilər ki, bütün digər dövlətlər xaosa sürüklənsinlər və ABŞ dünyanın xəritəsini istədiyi kimi dəyişdirsin. Bu isə az inandırıcıdır. "Stratfor" bu qəbildən olan ssenarilərə ayrı-ayrı ölkələrdəki ekspertlərin reaksiyasını öyrənmək istəyir. Biz də bu cəfəngiyyəti təhlil etməklə "Stratfor"un maraqlarını təmin edirik. Bu və ya digər dövlətin gücü, potensialı haqqında mif

yaratmaq dünyanın ən qədim siyasi təzyiq vasitələrindən biridir. ABŞ-ın ən müxtəlif adlar altında fəaliyyət göstərən institutların belə "hesabatları" açıqlamaqda əsas məqsədi bütün dünyanın dağılacağı, ABŞ-ın isə daha da güclənəcəyi haqqında mif yaratmaqdan ibarətdir. Bizim isə nağıl dinləməyə nə vaxtımız var, nə də niyyətimiz".

"Sivilizasiyalar və konfliktlər" Analitik Mərkəzinin rəhbəri Əhəd Məmmədli Rusiya

və İranın dağılmasının istənilən halda Azərbaycanın xeyrinə olacağını düşünür: "Təbii ki, Rusiyanın dağılması bizim üçün xeyirdir. Çünki bizim torpaqlarımız bir hissəsini işğalda 25 ilə yaxındır ki, məhz Rusiya saxlayır. Ermənistandan isə sadəcə məşə kimi istifadə edir. Kreml Qafqazda erməni dövlətinin qurulmasına da şərait yaratdı. Rusiya dağılacaqsa, Ermənistan adlı dövlət də xəritədən silinəcək. Rusiyanın dağılması həm də şimal sərhədlərimizin birdəfəlik

təhlükəsizliyinin təminatıdır. İrana gəldikdə isə dağılması və ya rejimin dəyişməsi Rusiyanın parçalanmasından sonra baş verə bilər. Belə olan halda İranda yaşayan türklər Tehran olmaqla İranın şimali və mərkəzinə sahib çıxmaldırlar və yaxud farslarla birlikdə bərabər hüquqlu konfederasiya qurub yaşamağı istəyirlər. Bu iki seçimdən birinə isə İran türkləri qərar verəcəklər. Rusiya və İranın dağılması regionda Osmanlı coğrafiyasının təntənəsinə gətirib çıxaracaq. Türkiyəni təkəzə regionun deyil, dünyanın lideri edəcək. Və bu da Azərbaycan üçün ən gözəl variant ola bilər. 13 ilə deyər bilmərəm, amma Rusiya dağılmalıdır və dağılacaq da. Çünki bu qədər başqa xalqların ərazisi olan dövlət gec-tez bir imperiya olaraq mövcudluğunu itirməlidir. Bu olan halda isə Azərbaycan üçün yeni imkanlar yaranaçaq. Azərbaycan Qafqazın lider dövlətinə çevrilə, Qarabağ, Borçalı, Dərbənd və Qərbi Azərbaycanı yenidən öz tərkibinə qaytara bilər. Eyni zamanda Şimali Qafqaz xalqları ilə heqemonluğunu saxlamaq şərti ilə ümmət üzərində bərk və sarsılmaz müttəfiqlik qura bilər. Dağlı xalqlarına yaxın olan kazakları da Azərbaycan öz təsir sferasına sala bilər. Rusiyanın dağılmasına Azərbaycan indidən hazır olmalıdır. Və belə olan halda yuxarıda qeyd etdiyim tarixi imkanlardan yararlanmağı bacarmalıdır".

□ Cavanshir ABBASLI

Simali İraq Regional Administrasiyasının rəhbəri Məsud Bərzani muxtariyyət parlamentinə məktub göndərərək noyabrın 1-dən etibarən vəzifədən istefa verəcəyini bəyan edib. "Frans Press" agentliyi xəbər verir ki, məktub muxtariyyət parlamentinin qapalı toplantısında oxunub.

Bərzani məktubunda səlahiyyət müddətinin 1 noyabrda bitdiyini və bundan sonra vəzifədə qalmayacağını qeyd edib. Eyni zamanda o, muxtariyyət başçısının səlahiyyət müddətinin uzadılması və ya qanunun dəyişdirilməsinə qarşı olduğunu bildirib. BBC-nin xəbərinə görə, ötən çərşənbə günü kürd parlamenti Məsud Bərzani və müavini Kosrat Rəsulun, eləcə də rəhbərlik divanı sədri Fuad Hüseynin səlahiyyətlərini dondurub və qarşıdakı 8 ay içərisində parlament seçkiləri keçirilməsi haqqında qərar qəbul edib. Ancaq Kürdüstan başçısı seçkiləri barədə hər hansı məlumat verilməyib.

Məlumatlara görə, təklif olunan variant Bərzaninin səlahiyyətlərinin parlament və hökumət arasında bölüşdürülməsi ilə bağlıdır. Belə ki, seçkilərə qədər Bərzaninin səlahiyyətlərinin baş nazir və parlament arasında bölüşdürülməsi gözlənilir.

İndi dünya mediası Bərzani sonrası kürd muxtariyyətinin idarə olunması, Bərzaninin tələyinin necə olacağı mövzularını müzakirə edir.

Kürdüstanın tarixində dənılmaz rolunu Mustafanın oğlu Məsud Bərzani 1947-ci ildə İranda Mahabadda anadan olub. Daha sonra ailəsi ilə birlikdə SSRİ-yə qaçıb və 1958-ci ilə qədər SSRİ-də sürgündə qalıb. 1976-cı ildən sonra qardaşı İdrisə KDP-yə rəhbərlik edib. 1979-cu ildə İrana qaçıb.

İran-İraq müharibəsi zamanı mərkəzi hökumətin başının müharibəyə qarşımasından istifadə edərək Bərzaniyə üsyan qaldırıb və İraq ordusuna qarşı savaşıblar. Ancaq Səddam Hüseyn rejimi muxtariyyətin yenidən bərpasını tələb edən kürd üsyanlarını yatırıb, Hələpçədə kürdlərə qarşı kimyəvi silahlarla qırğın törədib. 1991-ci ildə Səddam Hüseyn ABŞ-a qarşı savaşda məğlub olur və bundan sonra kürdlər faktiki olaraq muxtariyyəti yenidən bərpa etməyə qərar verib. Bu zaman ABŞ artıq İraqın şimalında kürdlər üçün təhlükəsizlik zonası yaradıb.

90-cı illərdə İraq kürd muxtariyyəti xaricdən müdaxiləyə məruz qalmasa da, PKK-ya qarşı əməliyyatlar və eləcə də Tələbani və Bərzani arasında savaşa səhnə olub. 1996-cı ildə mərkəzi İraq hökuməti ilə anlaşan Bərzaniyə Səddam Hüseyn ordusu dəstək verib və Ərbilə ələ keçirən İraq ordusu muxtariyyətin idarəçiliyini Bərzaniyə təhvil verib.

Məsud Bərzani PKK-ya qarşı əməliyyat keçirən Türkiyə ordusuna dəstək verib, hətta bu əməliyyatlara silahlı

"bundan sonraki həyatını peşmərgə olaraq davam edəcəyini" yazıb. Kürd muxtariyyətinin ordusu peşmərgə hazırda muxtariyyətin əsas gücüdür və Bərzaninin peşmərgə olaraq davam etdiyini deməsi həm atalarından qalan silahlı gücü qoruyub sax-

nazir olan və qonşu ölkələrlə yanaşı Qoran Hərəkatı və KVİP (Kürdüstan Vətənpərvərlər İttifaqı) kimi müxalif partiyalarla mülayim münasibətləri olan Nəçrivanın öne çıxacağı şəxsizdir. Ancaq burada Məsud Bərzaninin rolu da önəmli olacaq.

İraq kürdlərinin yeni lideri hansı Bərzani olacaq?

Noyabrın 1-dən vəzifəsindən gedəcək Məsud Bərzaninin əsas varisi qardaşı oğlu və kürəkəni Nəçrivan və oğlu Məsrur Bərzanilərdir

qüvvə göndərüb. Bu səbəbdən də 1997-ci ildən sonra Türkiyə ilə yaxın əlaqələr qura bilib. 2003-cü ildə ABŞ İraqı işğal etdikdən sonra kürdlərin vəziyyəti daha da yaxşılaşdı. Məsud Bərzani 2005-ci ildə Şimali İraq Kürd Administrasiyası təşkil olunduqdan sonra muxtariyyət lideri seçilib. Və ikinci dəfə 2009-cu ildə bu vəzifəyə seçildi. Üçün 2-ci müddətə vəzifədə qalıb. 2013-cü ildə Məsud Bərzaninin səlahiyyət müddəti bitməyə başlayıb, parlament onun səlahiyyət müddətini daha 2 il artırıb. 2015-ci ildə Bərzani səlahiyyət müddətini daha iki il də artırmaq istədiyi üçün parlamentlə hökumət arasında gərginlik yaranıb. Qoran Hərəkatı və Kürdüstan Vətənpərvərlər İttifaqı Partiyasının bu təklifə qarşı çıxması nəticəsində Bərzani parlamenti buraxıb və səlahiyyətlərini daha 2 il də artırmağa nail olub. Bundan sonra faktiki olaraq Kürdüstan parlamentinin fəaliyyəti məhdudlaşdı. Parlamentin sədri isə Süleymaniyyədə oturub və Ərbilə əlaqələri məhdudlaşdı.

İndi isə Bərzani istefa verdiyini bəyan etsə də, əslində yenə də kürd muxtariyyətinin rəhbərliyində qalır. İstefa məktubunda da Bərzani

laması, həm də siyasi proseslərə təsirinin olacağı kimi oxunmalıdır. Yeni muxtariyyətin idarə olunmasında "pərdə arxasında" iştirak edəcək. Hazırda Bərzani ailəsindən iqtidara iddialı bir neçə nəfər var. İlk sırada Məsud Bərzaninin qardaşı oğlu və kürəkəni Nəçrivan Bərzani gəlir. Artıq 15 ildir Şimali İraq Kürd Administrasiyasının baş naziri postunu tutan Nəçrivan Bərzani siyasi və diplomatik təcrübəsinə güvənir. Həm Ankara, həm də Tehranla yaxşı əlaqələri olan Nəçrivan Tehrandə təhsil alıb. Hər iki qonşu ölkə ilə yaxşı əlaqələri daha iki il də artırmaq istədiyi üçün parlamentlə hökumət arasında gərginlik yaranıb. Qoran Hərəkatı və Kürdüstan Vətənpərvərlər İttifaqı Partiyasının bu təklifə qarşı çıxması nəticəsində Bərzani parlamenti buraxıb və səlahiyyətlərini daha 2 il də artırmağa nail olub. Bundan sonra faktiki olaraq Kürdüstan parlamentinin fəaliyyəti məhdudlaşdı. Parlamentin sədri isə Süleymaniyyədə oturub və Ərbilə əlaqələri məhdudlaşdı.

İqtidara iddialı daha bir şəxs Məsud Bərzaninin oğlu Məsrur Bərzanidir. Kürdüstan Milli Təhlükəsizlik Şurasının sədri postunu tutan Məsrur eyni zamanda KDP (Kürdüstan Demokrat Partiyası - K.R.) kəşfiyyat xidməti "Parastin"ə rəhbərlik edir. Peşmərgə güclərinin Bərzanilərin əlində olduğunu nəzərə alaraq daxildəki hərbi güc baxımından Məsrur, siyasi və diplomatik güc baxımından Nəçrivan daha irəlidedir.

Bu baxımdan hazırda baş

Muxtariyyətin digər siyasi gücü Qoran Hərəkatının lideri Ömər Seyid Əli və bu günlərdə dünyasını dəyişən Kürdüstan KVP lideri Cəlal Tələbaninin oğlu Pavel Tələbani də gənc və iddialı liderlərdir. Ancaq digər qruplardan olan şəxslərin kürd muxtariyyətinə lider seçiləcəyi inandırıcı görünmür. Çünki Məsud Bərzaninin rolu, o cümlədən əsas hərbi güc olan peşmərgənin böyük hissəsinin Bərzani tayfasına məxsus olması bu tayfanın şansını artırır. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, növbəti lider Bərzani olacaq. Ancaq bunun üçün Məsud Bərzaninin, o cümlədən Ankara, Tehran və Vaşinqtonun, eləcə də müəyyən qədr Bağdadın rəyi önəmli olacaq.

Hələlik kürdlər aralıq dövrdə Bərzaninin səlahiyyətlərini parlament və hökumət arasında bölməklə nisbi sabitlik yaratmağa çalışırlar. Ancaq ötən gündən etibarən müxalif siyasi təşkilatların ofislərinə naməlum şəxslərin hücum etməsi, kiçik miqyaslı toqquşmalar hər şeyin sabit və axarında olmayacağını göstərir. Baş verən gərginliyin böyüyüb 90-cı illərdə olduğu kimi daxili müharibəyə çevrilməsi fəlakət riskini daha da artırır.

□ Kənan RÖVŞƏNOĞLU

Naxçıvan Türkiyəyə bu malları ixrac edəcək

Lirə ilə olacaq alver regionun mövcud potensialını inkişaf etdirməyə stimül olacaq

Xəbər verdiyimiz kimi, Türkiyə hökuməti Naxçıvandan ixrac ediləcək xeyli sayda məhsulu idxal rüsumlarından azad edib. Bu barədə İqdir şəhərində keçirilən Türkiyə-Azərbaycan biznes forumuna çıxışı zamanı qardaş ölkənin iqtisadiyyat naziri Nihat Zeybekci verib.

Nazir bildirib ki, Türkiyə Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasında istehsal edilən və ya istehsal potensialı olan 43 adda məhsulun (13 kənd təsərrüfatı, 30 sənaye məhsulu) Türkiyənin bütün ərazisinə idxal rüsumu ödəmədən, güzəştli şərtlərlə daxil olmasına razılıq verilib. Qərara əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikasında istehsal olunan illik təqribən 100 milyon ABŞ dolları məbləğində məhsullar Türkiyəyə rüsum ödəmədən ixrac ediləcək.

Türkiyəli nazirin dediklərindən aydın olur ki, ötən il muxtar respublika ilə Türkiyə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 27 milyon dollar təşkil edib. Bu ilin 8 ayında isə bu göstərici 20 milyon dollar olub: "Bu, son dərəcə aşağı bir göstəricidir. Xüsusilə Naxçıvandan idxal az qala sıfıra yaxınlaşır. Buna görə də hərtərəfli fədakarlıq edib Naxçıvanda istehsal olunan və istehsal potensialını yüksək qiymətləndirdiyimiz 43 adda məhsulun heç bir vergisiz Türkiyəyə idxalına şərait yaradırdıq. Bu, təkəcə Qars və İğdır üçün deyil, bütün Türkiyə ərazisində qüvvədə olacaq bir qərar"dır. Bununla da, Naxçıvanla qarşılıqlı ticarətin həcmünün 120 milyon dollar artıb 200 milyon dollara çatmasına nail olacağıq."

Türkiyəli nazir onu da deyib ki, Naxçıvanla alqı-satqını türk lirəsi ilə həyata keçirəcəklər: "Aldığımız və satdığımız məhsullar türk lirəsi ilə hesablanacaq ki, araya başqa şeylər girməsin, ticarətimizi istədiyimiz şəkildə, sərbəst həyata keçirə bilərik."

Qeyd edək ki, Naxçıvan Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, bu ilin yanvar-sentyabrında muxtar respublikanın ixracının həcmi 306 milyon 27,3 min manat, idxalının həcmi isə 23 milyon 794,1 min manat təşkil edib. Komitədən ixracın strukturu açılmasa da, Naxçıvanın iqtisadiyyat Nazirliyindən mətbuata verilən məlumatda hazırda muxtar respublikada 366 növdə məhsul istehsal olunduğu bildirilib. Bu məhsulların 107-si ərzaq, 237-si qeyri-ərzaq məhsuludur.

Keçmiş YAP funksioneri, əslən Naxçıvandan olan iqtisadçı-alim Əli Əlirzayev Türkiyə hökumətinin qərarının muxtar respublikada istehsalın artması baxımından böyük təkan olacağı qənaətinə gəlir: "Naxçıvanda çoxlu sayda keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulu istehsal olunur: ərik, heyva, nar, qoz və sair. Naxçıvan quru meyvələri vaxtilə çox böyük həcməldə dünyanın onlarla ölkəsinə ixrac olunurdu. Bundan əlavə, bölgədə duz, mineral sular, tikinti məhsullarının istehsalı var. Digər sahələr də var ki, istehsal, ixrac potensialı böyükdür. Türkiyənin qərarı bu potensialı reallaşdırmaq üçün stimül rolunu oynayacaq."

Əslən Naxçıvandan olan deputat, Böyük Quruluş Partiyasının rəhbəri Fazil Mustafa isə qərarı Türkiyənin Naxçıvanı qorumaq istəyinin nümunəsi hesab edir: "Bu onu göstərir ki, Türkiyə Naxçıvana özge torpağı kimi baxmır, onun inkişafında maraqlıdır. Həm Naxçıvandan olan bir millət vəkili kimi, həm də bir Azərbaycan vətəndaşı kimi Türkiyə hökumətinə minnətdarlığımı bildirirəm."

F. Mustafa deyir ki, Naxçıvan Türkiyəyə aqır məhsullarla yanaşı, tikinti, trikotaj məhsulları, həmçinin müxtəlif texnoloji avadanlıqlar ixrac edə bilər: "Əsas odur ki, Naxçıvanın mövcud potensialını inkişaf etdirməyə stimül olacaq".

□ DÜNYA

Son

illərdə ölkəmizdə çoxlu sayda serial və filmlər çəkilməyə başlayıb. Təqdim olunan film və ya seriallar geniş tamaşaçı kütləsi toplaya bilməyə də, aralarında baxımlı olanı da var. Tamaşaçıların isə daha çox şikayəti film və ya seriallarda konkret süjet xəttinin olmaması, əksər aktyorların obrazını canlı təqdim edə bilməməsidir. Digər şikayət və qızcıq doğuran məqamlardan biri isə filmlərdə və xüsusən də seriallardakı ləhcə problemi ilə bağlıdır. Aktyorlar bəzən elə təzə danışır ki, sanki küçədə kiminləsə söhbətləşir, ədəbi dil kimi Bakı ləhcəsində istifadə edirlər. Əksərən də gənc oyunçuların söhbətlərində tez-tez "gələcəy", "gedəcəy", "atovun evidir?" və sairə sözlərə rast gəlik. Halbuki seriallarda çox zaman Bakı həyatı təsvir olunmur. Və yaxud bir ailədə bir neçə nəfər elə bir neçə ləhcədə danışır. Bu isə istər-istəməz qızcıq doğurur, seriala olan marağı azaldır.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, sovet dövründə film və ya seriallarda ləhcə qəbul edilən deyildi. Aktyorlar əsasən klassik ədəbi, poeziya dilində danışdılar. Lakin həmin dövrdə təkə kinoda deyil, cəmiyyətin içində də Bakı elitası ağırlıq təşkil edirdi. Hətta bakılı olmayanlar belə Bakı ləhcəsi ilə danışmağa çalışırdı. Eləcə filmlərdə bu ləhcə üstünlük təşkil edirdi. Məsələn, "Yol əhvalatı" filminə bu ləhcəyə tez-tez rast gəlik. Region ləhcələri isə əsasən "Əjdaha başı" tamaşasından, "Bəxt üzüyü" filmindən gəlməyə başladı. Qeyd etmək lazımdır ki, bu filmlərdə sırf hansısa bölgənin nümayəndələri təsvir olunarkən ləhcələrdən istifadə edilib. Təbii ki, hansısa bölgənin yerli ləhcəsinin təqdim edilməsi həmin filmə daha bir rəng qatıb, tamaşaçıları əyləndirib.

Lakin illər keçdikcə seriallarda, filmlərdə ləhcə məsələsi adılmağa başladı.

Elçin Musaoğlu 2014-cü ildə Qarabağ münacişəsi haqqında çəkdiyi "Nabat" filminə isə eyni vaxtda müxtəlif ləhcələrə rast gəlik. Hətta bir məhəllədə yaşa-

Serial və filmlərdə ləhcə problemi - ekspert rəyləri

yan 3 qadın hərəsi müxtəlif ləhcələrlə danışır. Halbuki filmə həmin insanların uzun illərdir ki, Qarabağda yaşadığı əks olunur. Hətta baş qəhrəman, qarabağlı Nabat obrazını canlandıran iranlı aktrisa Fatimə Motamed Arya da öz cənublu ləhcəsində danışır. Əməkdaşımız bununla bağlı filmin müəllifi Elçin Musaoğluna sual verəkən, müəllif bildirmişdi ki, film daha çox beynəlxalq festivallar üçün nəzərdə tutulduğundan aktrisanın ləhcə məsələsinə toxunulmayıb.

Bəzən film və seriallardakı ləhcə məsələsinə toxunarkən kinonəşənlər Türkiyədə çəkilən film və serialları müqayisəyə gətirirlər. Bu bir fakt ki, bu gün Türkiyə serial və filmlərində ayrı-ayrı regionların, xüsusən də Karadəniz, Anadolu ləhcələri tamaşaçı ləhcələri, adət-ənənələri olduğu kimi öz əksini tapır. Lakin qeyd etdiyimiz kimi, bu film və seriallarda bir bölgənin nümayəndəsini, dilini təqdim etmək üçün ləhcələrdən istifadə edilir.

Film və seriallarımızda heç bir ehtiyac olmadan ləhcələrdən istifadə edilməsi nə dərəcədə doğrudur?

Tanınmış kinorejissor, əməkdar incəsənət xadimi Şeyx Əbdül Mahmudbəyov mövzuya bu cür şərh bildirdi:

"Əgər kim deyirsə ki, ehtiyac olmadan ləhcədən istifadə edilə bilər, bu qətiyyətlə doğru deyil. Kim ağılına nə gəlsə danışsın. Hansısa tənqidçi, kinoşünas deyirsə ki, bu doğrudur, Allah onları haqqa gətirsin.

Dünya teatr məktəbində və kinosunda bu, qəbul edilən bir şeydir ki, əgər hansısa məqamda bir bölgənin obrazını yaratmağa ehtiyac varsa, yalnız o zaman ləhcədən istifadə edilə bilər. Amma bunun kütləvi şəkildə dilimizə, kinomuzda şamil edilməsi yolverilməzdir. Əgər hamı kinoda öz is-

Şeyx Əbdül Mahmudbəyov: "Hamı kinoda öz istədiyi kimi danışsa, onda aləm bir-birinə qarışar"
Aygün Aslanlı: "Danışsınlar da ləhcə ilə, nə olacaq ki?"

tədiyi kimi danışsa, onda aləm bir-birinə qarışar ki. Bəs bizim ədəbi, klassik poeziya dilimiz, ünsiyyət vasitələrimiz, onlar necə olsun? Biri "gələcəm", biri "gedacam", biri "dərdin aləm" deyir.

Sovet dövründə daha çox gözəl aktrisamız Nəsimə Zeynalova, Lütfəli Abdullayev, Hacıbaba Bağirov, Bəşir Səfəroğlu və digərləri istifadə edirdi. Lakin onlar da hansısa bölgənin nümayəndəsinin obrazını yaratdığı üçün ləhcələrə müraciət edirdilər.

Akademik Milli Dram Teatrının səhnəsində də bir-iki tamaşanı çıxmaq şərti ilə bu cür hal olmayıb. Yalnız "Toy", "Almaz" əsərinə planlı şəkildə ləhcədən istifadə olunub".

Mən demirəm ki, ləhcələr pisdir. Sadəcə, bu, buket, bir vəhdat, klassik mədəniyyət şəkildə gözəldir".

Əməkdar artist, teatr və kino aktyoru Rasim Cəfər də qeyd etdi ki, ləhcələrdən yalnız ehtiyac olduqunda istifadə edilməsi doğrudur:

"Ləhcələrin işlədilməsinin əleyhinə deyiləm. Məsələn, Türkiyə seriallarından nümunə götürək. Orada söhbət sırf İstanbuldan gədirsə, bu ləhcədə danışsınlar. Əgər planlı şəkildədirsə qəbul ediləndir və normal qarşılmalıdır. Yox, eger planlı şəkildə deyilsə, sadəcə, təbii alınsın deyə ləhcə ilə danışsınlar, fikrimcə, az da olsa yanlışlıq var. Nə qədər ləhcə olsa da, dilin etik qaydaları var, onlara riayət etmək lazımdır. Bir daha qeyd edirəm, əgər müəyyən bölgənin, rayonun nümayəndəsini yaratmaq lazımdırsa, personajın açılması üçün və sairə, ləhcədən istifadə edilməsinin əleyhinə deyiləm.

Məsələn, ötən il "Məryəm" serialı çəkiləndə konkret qadağa qoymuşdum ki, rus dilindəki sözlərdən, xüsusən də "papa" "mama" kəlmələrindən istifadə edilməsin. Sübut etməyə çalışmışdım ki, "papa-mama" deməkdən, "ana-ata" deməklə də təbii danışmaq olar. Aktyor ləhcəyə qaçmamışdı şərti ilə öz dilində normal, təbii danışmağı bacarmalıdır".

Gənc kinoşünas Aygün Aslanlı isə mövzuya fərqli münasibət bildirdi:

"Şəxsən mən baxdığım serialların hamısında hamı Bakı ləhcəsi ilə danışmır. Məsələn, "Vicdan haqqı" serialında iştirak edən aktyorlar Gəncə Dövlət Dram Teatrının aktyorlarıdır. Bildiyim qədər il rejissor Rövşən İsxan özünü təbii qoruyub saxlamaq, tamaşaçılar personajları təbii qəbul et-

sin deyər aktyorlara icazə verib ki, öz ləhcələrində danışsınlar. Və yaxud "Məryəm" serialında Lənkəran bölgəsinin aktyorları çəkilirdi və Lənkəran ləhcəsi ilə danışdılar. Fikrimcə, biz əsas məsələni qoyub, axmaq detalları axtarıq. Danışsınlar da ləhcə ilə, nə olacaq ki? Türkiyə seriallarında da belədir. Bildiyim qədər o seriallarda konkret bölgə təyinatı qoyulmur və qəhrəmanlar öz təbii danışmaları necədirsə, o cür danışsınlar. Hələ ki ləhcəyə görə qızcıqlanan tamaşaçı görməmişəm.

Ümumiyyətlə isə serialın məqsədi odur ki, tamaşaçı ona baxsın, oradakı bəyənsin, ekrandan ayrılmasın. Reklamçılar da görsün ki, seriala baxış çoxdur və çoxlu reklam versin və pul gətirsin".

□ **Xalidə GƏRAY**

"Oğlumun qanını batırırlar"

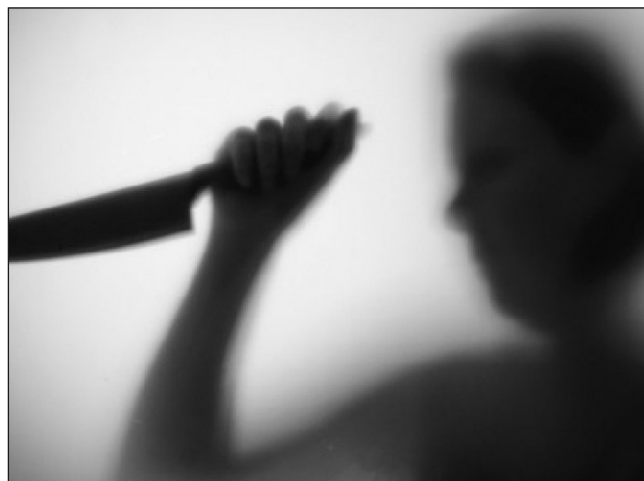
Zəngilan köçkünü səlahiyyət sahiblərindən kömək istəyir

"Oğlum gəlinim bıçaqla 2 uşağın gözü qarşısında vurub. Bunun 10 yaş qızı, 9 yaş oğlu görüb. Üstəlik, oğluma yetirilən bıçaq xəsarətləri bədəninin elə nahiyəsindədir ki, onu özü-özünə yetirə bilməzdi". Sumqayıt şəhərində məskunlaşan Zəngilan qaçqını Məhiyyədin Hüsü oğlu Məmmədov belə deyir. Onun sözlərinə görə, oğlu, 1983-cü il təvəllüdü Namiq Məmmədovun ölümü ilə nəticələnən hadisə 2016-cı il sentyabrın 7-dən 8-nə keçən gecə baş verib.

Qapı-pəncərə ustası olan oğlu 2-ci mikrorayonda kirayədə yaşadığı mənzilə gəlib. Həmin vaxt həyat yoldaşı 1980-ci il təvəllüdü Xatirə Məmmədova onunla evə gec gəldiyinə görə mübahisə edib və 2 bıçaq xəsarəti yetirib: "2006-cı ildə ailə həyatı qurublar. 2 övladları var. Oğlum qapı-pəncərə ustası, həyat yoldaşı qadın salonunda işçi olub. Aralarında söz-söhbət yaranıb. Xatirə deyirdi ki, Namiq evə gec gəlir, həyatında başqa qadın var. Əslində isə belə bir şey yox idi. Yoldaşı 2015-ci ildə məhkəməyə müraciət edib və boşanmalarının tanınmasını istəyib. Məhkəmə gizlicə keçirilib və boşanma olub. Amma oğlumun bundan xəbəri olmayıb. Oğluma deyirdi ki, sən başqa qadınla münasibətin var, ona görə səndən boşanmışam.

2017-ci ilin fevralında Sumqayıtda məhkəməyə getdik, bildik ki, həqiqətən boşanma olub. Məhkəmədən qərarı aldıq. Bundan sonra oğlum onu güdməyə başladı. Qadının Roma adlı biri ilə yazışmasını tutdu. Romanın üstünə getdi. Yazışmalarını telefondan çıxardı. Oğlum 2016-cı ilin avqustunda 2 uşağını - Elnur və Nuray götürüb bizə gəldi. 1 gün sonra Xatirə evimizə hücum etdi. Uşaqları tələb edirdi. Uşaqlar da onunla getmədilər".

M.Məmmədov deyir ki, 3-4 gün sonra X.Məmmədova yenidən onlara gəlib və ailələrindən üzr istəyib: "Dedi ki, bir daha heç bir söz-söhbət olmayacaq. Onu bağışladım. 15 gün evimizdə qaldılar. Sonra dedilər ki, gedək evimizə. 10 gün sonra gecə saat 2-nin yarısında qardaşım gəlib dedi ki, Namiqi xəstəxanaya

ya aparıblar. Xəstəxanaya çatdıq, orada dedilər ki, əməliyyatxanadadır. Ona su veriblər. Adını, soyadını deyib. Yəni xəstəxanaya gəndə ağılı başında olub. Qalxdıq 2-ci mərtəbəyə, gördük ki, xərəkəyə uzadıblar, üstünü də örtüblər. Xərəkə qanın içində idi. Həmin vaxt artıq oğlum dünyasını dəyişmişdi. Oğluma tibbi yardım göstərməmişdilər".

M.Məmmədov deyir ki, Sumqayıt Şəhər Prokurorlu-

ğunda ilkin olaraq Cinayət Məcəlləsinin 126-cı maddəsi - qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma ilə cinayət işi başlanıb: "Sonradan nə danışdılar, kiminlə razılaşdırdılar, həmin maddəni 124-cü - ehtiyatsızlıqdan adam öldürməyə tövsiyə etdilər. Xatirə ortalıqda gəzir, istintaq dövründə belə həbs etmədilər. Müstəntiq Faiq Nadirov deyir ki, guya oğlum bıçaqla yoldaşının üstünə hücum edib, qadın da

özünü müdafiə edib, bıçağı əlinə alıb və onu vurub. Oğlum cüssəli idi, qadın ondan bıçağı ala bilməzdi. Spirtli içki içmirdi, siqaret çəkmirdi. Uşaqlar da deyir ki, bıçağı mətbəxdən anamız götürüb. Qaçıb atamızın üstünə və ayağından vurub. Bundan sonra Namiq ayağı əyilib və Xatirə 2-ci bıçağı belinə vurub. Oğlum solaxay deyil, müstəntiq Faiq Nadirovsə ittiham aktında yazır ki, guya oğlum sol əli ilə öz ayağına və sağ tərəfdən öz belinə xəsarət yetirib. Bu qədər yalan olar? Biz tələb edirik ki, iş Sumqayıt Prokurorluğundan alınsın. İstənilən digər prokuror-

luqda yenidən araşdırılsın. Qoymayın, oğlumun qanını batırırlar. İş üzrə 4 müstəntiq dəyişiblər. İş elə saxtalaşdırıblar ki, düyünü açma bilmirdilər. Hazırda Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinə hakim İlyas Mahmudovun sədrliyi ilə baxılır. Hazırkı iclasında dedim ki, vəkilim yoxdur, imkan verin vəkil tutum. Vaxt belə vermədilər. Bütün səlahiyyət sahiblərindən xahiş edirəm, oğlumun öldürülməsi işi ibtidai istintaqa qaytarılsın, cinayət işi yenidən araşdırılsın".

□ **E.HÜSEYNOV**

P.S. Yazıda adı hallanan hər kəsi dinləməyə hazırıq.

DİQQƏT! 2011-ci ildən bütün Beynəlxalq Bal Sərgilərinin qalibi "Darı Tyan Şana" (Qırğızıstan) şirkətinin bal və müalicəvi bal məhsulları Bakıda!

Atbaşı balı (Ağ bal)
Espartet balı (monoflor)
İssik kul balı
Karkıra balı
Uzgen balı
Mumiya
Jensen balı
Şan Balı
Arı südü.

Şirkətin məhsulları yarmarka və bazarlarda satılmır. Məhsulları bu ünvandan ala bilərsiniz: Neftçi Qurban küçəsi-119. (Bayıl Doğum evinin yanı) Əlaqə telefonu: (012) 49123-82; (051) 922-15-71

Elan

Əliyev Ruslan Rəfael oğlunun adına olan şəxsiyyət vəsiqəsi itdiyi üçün etibar-sız sayılır.

Bu gün Çempionlar Liqasının qrup mərhələsində "Qarabağ" İspaniyada "Atletiko"nun qonağı olacaq. "Atletiko" - "Qarabağ" oyunu Bakı vaxtı ilə 23:45-də "Metropolitano" stadionunda start götürəcək.

Çoxları belə düşünür ki, "Qarabağ" ondan olan gözləntiləri yerinə yetirib. "Çelsi" və "Roma" kimi superklubların da yer aldığı qrupda mümkün olanı edib. Həm 1 top vurub, həm 1 xal qazanıb. Bu qiymətləndirmə ilə razılaşmaq olar, çünki Çempionlar Liqasında "Qarabağ"dan da təcrübəli ele klublar var ki, hələ də xal qazana bilməyiblər. Qurban Qurbanov da reallığı yaxşı başa düşür və ola bilsin ki, "Qarabağ" yalnız sonuncu turda "Çelsi" ilə Bakıdakı oyunda yaxşı nəticəyə ümid etsin. Çünki "Atletiko" ilə qarşılaşmadan sonra "Qarabağ" Romaya gedəcək ki, bu oyun da olduqca çətin olacaq. Hələlik isə "Atletiko" ilə oyun barədə düşünmək lazımdır...

"Atletiko" Bakıya gəlməzdən öncə "Barselona"ni öz doğma meydanında məğlub edə bilməmiş, hərəyə bir top vuraraq sülhlə ayrılışdılar. "Qarabağ"la oyuna da "Atletiko" eyni motivasiya ilə çıxır. "Atletiko" bu dəfə "Vilyareal"ın müqavimətini qıra bilməyib. (1:1). "Atletiko" "Barselona"nın intiqamını almaq üçün Bakıya dişini qıçayaraq gəlmişdi və mütləq 3 xal aparmağa ümidli idilər. Bu isə "Qarabağ"ın işinə yaradı. "Qarabağ" Bakıda son ayların ən yaxşı oyununu göstərdi, buna söz yox. Amma "Atletiko" da çox zəif oynadı ki, bunu, doğrusu, gözləmədik. "Atletiko" bir il bundan əvvəlki kluba heç oxşamır. Top itkisi çoxdur, sürətli oyun yoxdur. Hazırda 20 xalla turnir cədvəlində 4-cü yerini qoruyan "Atletiko"nun bu oyunla LaLiqada çempionluğa iddia etməsi çətin görünür. Elə Bakıda itirdiyi 2 xaldan sonra Çempionlar Liqasının nəinki finalında, heç növbəti mərhələyə adlaya biləcəyi şübhəli görünür. İspaniya kubokunda 1/16 final mərhələsinin ilk oyununda "Atletiko" səfərdə

"Qarabağ"ın bugünkü oyunda işini çətinləşdirən iki mühüm səbəb var. Məlumdur ki, Bakıdakı görüşdə klubun Cənubi Afrikadan olan hücumçusu Dino Ndlovu qırmızı kart alaraq cəzalı duruma düşüb. Dino Ndlovu bekar qalmayacaq, çünki CAR milisi noyabrın 14-də öz meydanında Seneqalla mühüm oyuna çıxacaq ki, qarşılaşmaya Dino da dəvət alıb.

"Atletiko" ilə oyunun sonlarına yaxın zədələnən "Qarabağ"ın əsas müdafiəçilərindən olan Bədavi Hüseynovun uzun müddət yaşıl meydanlardan kənar qalacağı məlum olub. Müdafiəçinin diz çarpaz bağları qopub. Almaniyada artıq əməliyyat olunan B.Hüseynovun 7-8 ay meydana çıxma bilməyəcəyi məlum olub.

"Atletiko" Bakıdan üç xal apara bilməyə də, iki əsas

"Atletiko" - "Qarabağ" qarşılaşması

bu gün Simonenin taleyi həll olunur

"Atletiko" Bakıdan üç xal apara bilməyə də, iki əsas oyunçunu sıradan çıxarmaqla indidən "2 xal"ı aktivinə yazmış hesab oluna bilər...

aşağı liqada oynayan "Elçə" ilə qarşılaşmada xal itirib. Oyun 1:1 hesablı bərabərliklə başa çatdı. "Atletiko"da bizim bilmədiyimiz bir krizis olduğu aydındır. Bunu adlaya bilməsələr, xüsusən Dieqo Simonenin işi çox çətin olacaq.

Dördüncü turda qruplarda artıq hər şey 90 faiz yaqınlaşmışdır, o səbəbdən bu gün "Atletiko"nun qarşısında Bakıdakı kimi oyun sergiləmək çətin olacaq. "Atletiko" bu gün "Qarabağ"a uduzarsa və ya Ağdam klubu növbəti dəfə madridlilərdən xal qoparsa, Simonenin azarkeşlərə nə deyəcəyi maraqlıdır. Hətta istefaya göndərilə bilər... Ümumiyyətlə, mənə belə bir hissə var ki, argentinli baş məşqçi klubdakı missiya-

sını sanki başa vurmuş kimi görünür və getmək istəyir. Yeri gəlmişkən, gələn turda "Atletiko" "Deportivo" ilə qarşılaşacaq. Bu klubun baş məşqçisi Pepe Melle ötən həftə istefaya göndərilib. "Deportivo" bu mövsüm 9 oyuna 8 xal yığıb və 16-cı pillədə qərarlaşıb. Futbolun biznes olduğu ölkələrdə belə

məşqçini titulundan asılı olmayaraq əzizləmirlər. Topunda, müqaviləsini də qohtuğuna verib yola salırlar...

İspaniya klubunun argentinli yarımmüdafiəçisi Anxel Korrea "Qarabağ"la keçirəcəkləri görüşün əhəmiyyətindən danışarkən qarşılaşmanın finala bərabər olduğunu deyib. "Çalışmağa

davam etməliyik. Çünki oktyabrın 31-də evdə daha bir finala bərabər oyunumuz var. Qol epizodları zamanı sakit olmalıyıq. Qələbə qazanacağımıza ümid edirik". Əlbəttə ki, final dedikdə "Qarabağ"ın gücündən çox, özlerinin ağır durumu nəzərdə tutulur.

"Qarabağ"ın vitse-prezidenti Tahir Gözəl isə qarşılaşmanı tarixi oyun kimi qiymətləndirib. "Təbii ki, nəticə də bizim üçün çox önəmlidir. Madridə oynamağa, əlimizdən gələni etməyə gedirik. İnşallah, xalla dönmək istəyirik. Arzumuz budur. Bakıda ilk deqiqələrdən göstərdiyimiz oyunu orda təkrarlamaq, xalla dönmək mümkündür" deyərək, o bildirib.

oyunçunu sıradan çıxarmaqla indidən "2 xal"ı aktivinə yazmış hesab oluna bilər. Çünki həm hücumda, həm müdafiədə hər iki oyunçunu əvəz edə biləcək ehtiyat oyunçu yoxdur. Yəqin bu gün baş məşqçi Qurban Qurbanov vəziyyəti düzəltmək üçün nəse düşünəcək, amma inanmıram ki, onların yerini tuta biləcək əvəz edici olsun.

Sonda qeyd edək ki, matçı almaniyalı hakimlər briqadası idarə edəcək. Görüşün baş hakimi Deniz Aytekin olacaq. Türkəsilli referiyə yan xətt hakimləri Quide Kleve və Markus Heker kömək edəçəklər. Allah da "Qarabağ"a kömək olsun..

□ Nazim SABİROĞLU

MÜSAVAT

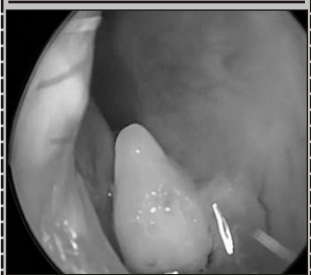
Son səhifə

N 225 (6839) 31 oktyabr 2017

Bu firmada pişikləri kirayə verirlər

A lmaniyanın Köln şəhərində bu günlərdə qərribə bir firma fəaliyyətə başlayıb. Kirayə pişik firması bir neçə günlüyə, hətta aylığa pişik sahibi olmaq istəyənləri arzusuna çatdırır. Fırmanın 37 yaşlı sahibi Mark İvon deyib ki, onlara daha çox gənc qızlar və valideynlər müraciət edir. Qızlar rəfiqələrindən və ya sevgililərindən ayrı qalanda təsəllini bu yumşaq tüklü heyvanda tapırlar. Valideynlər isə hesab edir ki, uşağa sevgi hissi aşılamak üçün onu heyvanlara yönəltmək vacibdir. İlk növbədə uşağa pişik kimi zərərsiz heyvanın köməyi ilə heyvan sevgisi aşılanır. Pişiklərin bir aylıq kirayəsi 90 dollar civarındadır. İstəyənlər bir neçə günlük və ya həftəlik də pişik kirayəyə bilər ki, bu da günlük 3 dollar anlamına gəlir.

Qadının burnundan diş çıxdı

Çinin Çansa şəhərində 57 yaşlı qadının burnunda çıxan dişini əməliyyat yolu ilə götürüblər. Bu barədə "Daily Mail" nəşri xəbər verib. Çinli qadın bir neçə il burnundakı qanaxmadan əziyyət çəkirmiş. Ona elə gəlirmiş ki, burnunda hansısa ciddi qanaxma var. Amma həkimlərin onun burun boşluğunda qərribə bir obyekt aşkarlayıblar. Əvvəl onlar düşünübülər ki, pasientin burnuna daş girib. Amma əməliyyat zamanı burundakı yad cismin diş olduğu üzə çıxıb. Dişin çıxarılmasından sonra qanaxma dayanıb. Bundan başqa, burundakı ağrı hissi də xəfifləyib.

Bu da ütü sərgisi

Oska şəhərində ütü sərgisi öz işinə başlayıb. Sərgi üçün eksponatları Nikolay Peristov adlı şəxs yığıb. Kp.ru saytının xəbərinə görə, N.Peristov bu ütüləri on illər boyu saxlayıb. 40 ütü-lük sərgidə 18-19-cu əsrlərə aid nümunələr də var. Sərgiyə gələnlər qədim alman, holland, çin və digər ütülər də görə bilərlər. Kolleksiya sahibi deyir ki, Uralda, Moskva ətrafında istehsal edilən ütülər də kolleksiyada diqqət çəkir. Köhnə ütülərdən bəziləri təmir edilib və onlardan istifadə mümkündür. Ütü sərgisi Yeni il bayramına qədər davam edəcək.

Arvadının plastik əməliyyat etdirdiyini öyrəndi və boşandı

Çində Jien Feng gözəlliyinə vurularaq ailə həyatı qurduğu qadının əslində estetik əməliyyat gözləndiyini öyrənib. Belə ki, Jien bunu dünyaya gələn qız övladının çirkin olması zamanı müəyyən edib. Türkiyə saytlarının xəbərinə görə, həqiqəti öyrənən Jian Feng onu aldatdığına görə həyat yoldaşına boşanma davası açıb. Bununla da kifayətlənməyən qəzəbli ər həyat yoldaşından 120 min dollar təzminat verməyi tələb edib. Müzakirə obyektinə çevrilən qeyri-adi boşanma davası isə fərqli yanaşmalara səbəb olub. Bir çoxları qadını haqsız sayarkən, qadın hüquqları müdafiəçiləri isə estetik əməliyyatın qadının azad iradəsinə bağlı olduğunu vurğulayaraq ərini günahlandırırıblar: "Sadəcə, gözəlliyinə görə qadınla evlənen kişinin ruhu çirkindir".

Bu kamera insanın həyatını çəkə bilər

İsveçdə azarkeşlər komandası, özündə "Memoto" mini-kamerasını birləşdirən və "Layfloqqinq" adlandırılan yeni xidmət və onlayn-ələvə hazırlayıb. Bu, insanın bütün hərəkətlərinin fotoçəkilişini apara biləcək.

Kamera hər 30 saniyədən bir şəkillər çəkir və akselerometrin və koordinatın GPS-qəbuledicisinin köməyi ilə onları yadda saxlayır. Ona görə də günlər, aylar və ya illər keçdikdən sonra siz istənilən hərəkətinizi hər dəqiqə eynilə bərpa edə bilərsiniz.

Hazırda "Kickstarter" sosial təşəbbüslərin maliyyələşdirilməsi saytı vasitəsilə qurğunun istehsalının təşkilinə vəsait yığımı aparılır. Layihənin təşəbbüskarları lazım olan 150 min dolların 66 min dollarını artıq toplayıblar və "Memoto"nu 280 dollara satıblar.

QOÇ - Kosmik fonun ümumi mənzərəsi gərginlikdən xəbər verir. O üzədən bütün enerjinizi təmkinli olmağa yönəltməlisiniz. Əsəbinizlə oynayan adamlarla üz-üzə gəlməməyə çalışın.

Qoroskop (31 oktyabr) **Səbuhi Rəhimli**

BUGA - Naharaqədərki dövrdə mübahisəli situasiyalara cəlb olunma ehtimalınız böyükdür. Bu səbəbdən də hər xırda məsələyə ciddi reaksiya verməməlisiniz. Saat 15-dən sonra maraqlı görüşləriniz gözlənilir.

ƏKİZLƏR - Yaxşı olar ki, əsas vaxtınızı maliyyə istiqamətində xərcləyəsəniz. Bütün variantları gözədən keçirin. Əyləncəyə, yaxud uzaq səfərlərə aludə olmaq yaramaz. Ulduzların bu tövsiyələrini qulaqardına vurmayın.

XƏRÇƏNG - Nahara qədər hansısa uğurlu cəhdlərə nail olacağınızı düşünməyin. Göstərilən müddətdə yalnız istirahətə fikir verin. Yalan vədlər vermək, əsassız danışmaq zərərinizə ola bilər.

ŞİR - Atacağınız addımlarda qətiyyətli olsanız, müvəffəqiyyətə yaxınlaşacaqsınız. Nəzərə alın ki, indiki durumda sizə güclü olmaq lazımdır. Bədxah adamları həqiqət və realıqla məğlub edin.

QIZ - Kifayət qədər sərfəli gündür. Təzə və əlverişli sövdələşmələrdə iştirakinizdən tutmuş maliyyə məsələlərinə qədər ulduzlar yardımçınız olacaq. Ona görə də boş oturmamalıdır.

TƏRƏZİ - Müəyyən qədər darıxdırıcı olsa da, daxili sabitliyinizi qorumaqla müəyyən rahatlıq tapa bilərsiniz. Ciddi qərarlar qəbul etməyinizə lüzum yoxdur. Axşam qonaq gəlməyiniz yaxşı olar.

ƏQRƏB - Fəaliyyət sahəsində uğurlara yaxınlaşdığınızı bəyan edən Göy qübbəsi aktivliyinizi artırmağı məsləhət görür. Ailə-sevgi və digər münasibətlərdə də vəziyyət xeyrinizə olacaq. Bu gün səfərə çıxmayın.

OXATAN - Mövcud sıxıntıların qlobal planlarınızın reallaşmasına mane olur. Yaxşı şeylər haqqında düşünün. Çünki insan fikri gələcəyi formalaşdırır. Pula görə kiminləse düşmənçilik yaratmayın.

OĞLAQ - Məhəbbət müstəvisində mövcud olan müəmma və anlaşılmazlıqları yoluna qoymaq üçün şanslı vaxtdır. Bu fürsəti fəvri verməyin. Amma işlə bağlı riskli sövdələşmələrdən uzaq olun.

SUTÖKƏN - Fəaliyyətlə bağlı xeyli yeniliklərin şahidi olacaqsınız. Ürəyinizcə olan təkliflər alacağınız da şübhə etməyin. Axşama doğru işə müəyyən təxribatlarla baş-baş qalma ehtimalınız var.

BALIQLAR - Ən müxtəlif sürprizlərə hazır olun. Oturaq işlərə aludə olmaqda, fəalliyinizi artırın. Bəxtinizdə qazanc da var. Nahar ərəfəsində cinayət tərkibli və dinə zidd addımlardan yayın.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Mədəni oğru - öncə evi soydu, sonra üzrxahlıq məktubu yazdı

Türkiyənin Zonquldak şəhərində maraqlı oğurluq hadisəsi baş verib. Günorta saatlarında 42 yaşlı Adəm Yetirmişin evinə girən oğru onun pulunu, noutbukunu, habelə İPAD-nı oğurlayıb. Zinyət əşyalarına əl vurmayan oğrunun "vicdanlı" olması isə yazdığı məktubdan bilinib. Oğru yazıb ki, "uşağım xəstə olduğu üçün əməliyyat puluna ehtiyacım vardı. Məhəllədə hamı sizi səxavətli adam kimi tanıyır. Hesab edin ki, bunu da mənim uşağımın səhhəti üçün sədəqə vermisiniz".

A.Yetirmişin qapısının üstündəki gizli kamera oğrunun sifətini qeydə alıb. Polisler onun məhəllə sakinlərindən biri olmasından şübhələnir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rəuf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.